

**КОМЕРЦИЈАЛНА
БАНКА**
БАНКА ПОСЛОВНОГ СВИЈЕТА
Будва 086 - 451 - 471
Подгорица 081 - 234 - 380
Бар 085 - 313 - 893

Приморске новине

30 ГОДИНА
1972 - 2002

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXXI • БРОЈ 481. • БУДВА, 28. ДЕЦЕМБРА 2002. ГОДИНЕ • ЦИЈЕНА 0,50 Е

**КОТОРСКА ЈУГООЦЕАНИЈА ЈЕ ПОТОПЉЕНА
- ТРАЖЕ СЕ КРИВЦИ**
КО ЈЕ СПУСТИО ЈЕДРА? (2)

**ПРИВРЕМЕНИ РЕЖИМ НА ПРЕВЛАЦИ
ПРОТОКОЛ И ПОСЛИЈЕ ЊЕГА (3)**

**ИНТЕРВЈУ – ВЕСЕЛИН МАРКОВИЋ,
ПОТПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ БУДВА**

**ПРАВИ
РЕЗУЛТАТИ
НАРЕДНЕ
ГОДИНЕ**

(4-5)

**АНАТОМИЈА СПОРА ОКО ЗЕМЉИШТА И ГРАДЊЕ
ИЗМЕЂУ ЦРКВЕ И „МЕРКУРА“ – СУД**

(7)

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ: ЈОВАН ИВАНОВИЋ, СЛИКАР

**ПЛАВА
СА
УКУСОМ
СОЛИ**

(12)

**ПОДСЈЕЋАЊА НА ПЕТРОВАЧКЕ МОЗАИКЕ
ОТКРИВЕНИ ПА – ЗАБОРАВЉЕНИ**

(16)

СУМИРАЊЕ РЕЗУЛТАТА 2002. ГОДИНЕ

**СПОРТ У ПРИМОРСКИМ
ОПШТИНАМА**

(22-23)

D.O.O. LIR

Tel: 086/ 401 - 910

**KINESKI RESTORAN
HONG KONG**

VILA BALKAN
STARI GRAD
BUDVA
tel. 086 452 725

**Chicken
Restaurant**

STARI GRAD
BUDVA
V. Karadžića br. 1
tel. 086 451 314

Riblji restoran
Končar Stari grad

STARI GRAD
BUDVA
Njegoševa br. 14
tel. 086 452 725

Mediteranska br. 2 - Budva, Poštanski fah br. 1

ПРЕДСЈЕДНИЧКИ ИЗБОРИ У НАШОЈ РЕПУБЛИЦИ 22. ДЕЦЕМБРА НИСУ УСПЈЕЛИ **ГЛАСАЛО МАЊЕ ОД ПОЛОВИНЕ БИРАЧА**

• Републичка изборна комисија ће утврдиши када ће се поновити гласање

Републичка изборна комисија саопштила је 24. децембра коначне резултате предсједничких избора одржаних 22. децембра. На основу изборног материјала добијеног од општинских изборних комисија утврђено је да је укупно гласало 209.598 бирача, односно 45,9 одсто од 456.981 уписаног бирача. Важећих листића било је 204.504, а неважећих 5.094.

Пошто је на изборима за предсједника Републике гласало мање од половине уписаных бирача избори нису успјели а гласање ће се поновити. Предсједник Републичке изборне комисије Бранислав Радуловић најавио је да ће се гласање поновити за мјесец или мјесец и по дана јер је за понављање гласања потребно припремити изборни материјал, именовати бирачке одборе, али и обезбиједити средства – око 1,1 милион евра.

Од предсједничких кандидата убједљиво највише гласова добио је Филип Вујановић (175.328) док су остали кандидати добили неупоредиво мање: Обрад Марковић 1.747, Милан-Мило Радуловић 3.115, Драган Хајдуковић 12.319, Милан Шпаровић 1.229, Миљивоје Бакић 717, Илија Дармановић 971, Михаило-Мило Марковић 437, Јован Пејовић 1.704, Александар Василијевић 6.448 и Ђорђије Милић 489.

Од 21 општине у Црној Гори више од половине бирача изашло је само у Рожајама (57,0%), Бијелом Пољу (51,8%) и Даниловграду (51,5%). Најмањи одзив био је у Плужинама – само 27,6%. У шест приморских општина одзив бирача на предсједничким изборима био је сљедећи: Бар 43,3%, Будва 43,3%, Котор 36,6%, Тиват 39,9%, Улцињ 47,8% и Херцег – Нови 32,2%.

ПРИПРЕМА СЕ СВЕЧАНИ ДОЧЕК НОВЕ ГОДИНЕ

ВЕСЕЛО У НОВО ЛЕТО

Дочек Нове године све више је повод за организовање богатог културно – забавног програма који излази из хотела и ресторана на градске тргове и улице. Посебно у приморским градовима па ће се 2003. година дочекати на отвореном у Будви, Херцег-Новом, Котору и Бару.

Очекују се и бројни туристи, културно-забавни програм ће се на отвореном одвијати више вечери, а у Нову годину у овим градовима ућиће се са познатим естрадним звјездама. У Будви ће тако у „најлуђој ноћи“ на тргу испред Старог града наступити Мишо Ковач, Ибрица Јусић, Ксенija Пајчин, Маријана Злопаша, Тоше Проески и „Рома-

но 4“. Херцегновљани су се одлучили да их те ноћи забављају „локалне снаге“: Херцегновско позориште са „Бајковизјом“ (за дјецу), „Егзодуси“, „Стари капетан“, „Фејри“ и „Инцидент“. На главном градском тргу у Котору Нова година ће се дочекати са „Монтенегросингерском“ и групом „Миракул“ из Дубровника. По први пут Нова година ће се на отвореном дочекати у Бару. На тргу испред робне куће наступиће Мерима Нјегомир, група „Магазин“, Горан Пејовић-Гула, Андреја Демировић и Перо Стефановић.

П.Н.

**СРЕЋНИ БОЖИЋНИ
И НОВОГОДИШЊИ
ПРАЗНИЦИ!**

ДА СВЕ СВОЈЕ ЛИЈЕПЕ СНОВЕ
ПРЕТВОРИТЕ У СТВАРНОСТ

ОПШТИНА БУДВА

ATLASMONT BANKA

FILIJALA BUDVA

086/ 401-840

FILIJALA BAR

085/ 318-135

FILIJALA HERCEG NOVI

088/ 21 - 130

АКТУЕЛНОСТИ

**О БАРСКОМ ЛУКОБРАНУ
И ЊЕГОВИМ НЕИМАРИМА**

НОВО ЛИЦЕ СТАРЕ ЛУКЕ

Градили претходни, санирани садашњи, стручњаци сплитског жжПомграда'ж, оставили су Луци Бар њен лукобран, граду лијепу слику а себе препоручили и за будућа времена. Започели су и санацију Секундарног лукобрана. Свеченост обиљежила завршетак радова. Шеф „Помградовог“ градилишта Зденко Дворник предложен је почасног грађанина Бара.

Између два плаватнила, мора и неба, Лука Бар живи своје вријеме. Ниже га у бисер Јадрана али и пријельјује и препознаје своје мјесто на свјетским картама, са којих овде стижу колоси од жељеза. Попут хроничара слаже тоне, за животе овог и будућих поколења. Складиши и од незаборава отима, њено и њених прегалата вријеме.

Али и брани се, од бура и одлуја, морских и копнених. Зато је лукобран њено срце, које у сигурност ушушкава бродове између двије пловидбе, али и њих и себе, штити од таласа са отвореног мора.

Лука и лукобран су једно. Нити има луке без лукобрана нити, лукобрану живота без добре лuke. Барска их је имала безброј. Градили их њеними али, и разграђивале, буре и земљотреси. Ново здање, зато је веће и од саме лuke, јер својом разбарушеном љепотом, подсећа на вријеме, које ако се са љубављу и значаки слаже, остаје трајан печат времену и сврменицима.

Угледни представници из иностранства и наше земље и градитељи, нама данас иностранни партнери, сплитски „Помград“, дошли су да се рукују са морем, у друштву неба и камена. И знајо!

Међу највећим инвестиционим подухватима у Црној Гори, санација главног лукобрана луке Бар, завршен је и сачевачким руњом обавијен, предат Луци Бар, 6. децембра

ове године. „Оживљавању“, лучког чувара од камена, што главни лукобран у свакој луци, па и барској представља, окупило је уважене гости и градитеље. На лукобрану су били конзули Републике Италије и Русије, Валентина Сета и Јуриј Бичков, Нада Витошевић, изасланик предсједника Хрватске Стјепана Месића, директор у Министарству иностраних послова Нјемачке, задужен за међународну сарадњу у Југоисточној Европи, Доминик Цилер, министар саобраћаја у Влади Црне Горе, Јусуп Каламперовић, потпредсједник Владе Црне Горе и градоначелник Бара Бранимир Гвозденовић, директор „Помград“ Иво Јукић...

Поздравио их је предсједник Одбора директора Луке Бар Петрашин Касалица. Није крио задовољство, док је захваљивао стручњацима и градитељима из Сплита, али и домаћој екипи за пројектовање, посебно, храбрим рониоцима из Сплита и Бара, који су моћи акроподе положили у море, до танчина прецизно.

Шефа „Помград - овог“ градилишта у Бару, господина Здена Дворника, Касалица је предложио за почасног грађанина Бара.

Како је овом приликом рекао извршни директор Луке Миодраг Гвозденовић, овај грандиозни пројекат финансирали су Лука Бар, као инвеститор, Влада Црне Горе и Европска инвестициона банка као сафинансијери, „Помград“ Сплит као извођач и ПИМ Београд као пројектант.

Коштао је 13 милиона евра. Слијани су санацију главног лукобрана почели крајем 1999. године.

Одговорност велика и за градитеља добrog glasa koji ovo preduzeće ima, o čemu svjedochi i izbor za posao u lucci, između 11 jugoslovenskih i inostranih preduzeć-

ова. „Оживљавању“, лучког чувара од камена, што главни лукобран у свакој луци, па и барској представља, окупило је уважене гости и градитеље. На лукобрану су били конзули Републике Италије и Русије, Валентина Сета и Јуриј Бичков, Нада Витошевић, изасланик предсједника Хрватске Стјепана Месића, директор у Министарству иностраних послова Нјемачке, задужен за међународну сарадњу у Југоисточној Европи, Доминик Цилер, министар саобраћаја у Влади Црне Горе, Јусуп Каламперовић, потпредсједник Владе Црне Горе и градоначелник Бара Бранимир Гвозденовић, директор „Помград“ Иво Јукић...

Знало се и тада, биће то изазов и тежак задатак, јер је ријеч о најдужем лукобрану на Јадрану. И најсавременијем. Дуг је 1.300 м, а у његову санацију и реконструкцију је утрађено 110 хиљада кубних метара камених громада разних облика и величине и преко 66 хиљада кубних метара бетона, од чега 11.800 комада тешких бетонских акропода утрађених у 59 хиљада кубних метатара лукобрана. Радове је изводио више од 140 радника свих специјалности, који су радили на моћним машинама.

писао уговор генерални директор Луке Бар Петрашин Касалица, којег ја из пошто- вљања и драгости зовем Шјор Пере, а он мене Мали, пред бројним аудиторијумом, упитао ме могу ли ја ово све да одрадим. Не знајући шта ме чека, одговорио сам потврдно. Срећан сам, што бих и сада, мада је било и пуно проблема, одговорио исто.

Податак, који је, такође, уписан у градњу и санацију барске луке, мада, не значи ни тоне ни бројке, често је „скретао“, пажњу. Истина, највише у незваничној комуникацији са сплитским гра-

зована за поморску градњу у луку се вратила и након разорног земљотреса 1979. Радили су са, такође, у свијету познатим педезећима, жжИваном Милутиновићем и „Трудбеном“ из Београда, „Хидроелектром“, из Загреба и „Елтраном“, из Сарајева.

Тада је радовима сплитског „Помграда“ руководио отац Здена Дворника. Његово рођење у Дубровнику, била је „обавеза“ госпарске фамилије Дворник, према породичном имену. Тако је Бар је умalo постао његов родни град.

Трчкарање старим улицама

представља и њихов одлазак из Бара. Шта више, постаје је добра препорука за нове послове. Већ је „кренуо“, нови уговор о санацији секундарног лукобрана, који са главним представља важан хидро-грађевински инфраструктурни објекат за безбедно пристајање и везивање бродова. Четрдесет година од његове градње, у којима су догодили и катастрофални земљотреси, 1968. и 1979. године, ударали снажни таласи, деформисали су га и проузроковали сlijeganje од 1 до 2 метра, и пријете му даље опасне деформације. На њега се „наслана“ и градска марина, саграђена осамдесетих година, са својим лукобраном, басеном и везовима. Пројекат предвиђа градњу у дужини од 200 метара.

Пројекат санације, поред основне функције, урађен је тако да са унутрашње стране буде у функцији развоја и проширења путничког терминала, дакле повећања лучких, а са спољне стране буде у функцији изградње Марине II, у складу са ДУП - ом прве фазе привредне зоне Бар.

Радови су почели и треба да буду завршени у наредних шест мјесеци. Вриједност овог посла је 811.029, 48 евра.

И ријечи с почетка текста. Лука и лукобран су исто. Барска је, осим бране Волујица, које је по себи богомдански лукобран, први је саградила је Здено Дворник и раније.

У једном документу, чак, пише да је олуја нанијела велике штете лукобрану, 1882. године, па је Капетанство затражило 1.000 форинти за његову оправу. А 1889. је у исту сврху тражено одобрење.

На улазу у Луку је у јулу 1891. године постављено и прво луčko svjetlo.

Недељка Павловић

- Потписивање уговора о градњи била је и велика пословна и међународна обавеза са квалитетан завршетак, без сумње, и главна референца у нуђењу нових послова, како је Лука Бар, као инвеститор, Влада Црне Горе и Европска инвестициона банка као сафинансијери, „Помград“ Сплит као извођач и ПИМ Београд као пројектант.

Коштао је 13 милиона евра. Слијани су санацију главног лукобрана почели крајем 1999. године.

Одговорност велика и за градитеља доброг glasa koji ovo preduzeće ima, o čemu svjedochi i izbor za posao u lucci, između 11 jugoslovenskih i inostranih preduzeć-

итељима, који су се увекли сродили са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Главни и секундарни лукобрани, грађени су 1965. године, у оквиру прве фазе изградње Луке, укупне дужине 1.800 метара. И њих су градили њеними сплитским грађевинским пројектантима, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Градитељи, који су се увекли срдично са градом из којег, кажу, носе лијепе успомене.

Г

ИНТЕРВЈУ

ПОПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ БУДВА

РЕЗУЛТАТИ НАРЕДНЕ ГОДИНЕ

осталим чланцима коалиције омогућавају увид у рад свих секретаријата, предузећа и установа које су у надлежности Општине Будва. У значајном дијелу власти коалициони односи-функционишу на квалитетан начин, јер смо се и прије потписивања коалиционог уговора споразумели да партијске разлике оставимо за собом и да покушамо да радимо у интересу свих грађана.

Нажалост, чињеница је и да се поједине чланице наше коалиције нијесу пронашли у овом коалиционом односу, а ту прије свега мислим на СНС. Своје незадовољство исказују чак и најавом изласка из коалиције. У овом тренутку то је једно од питања које оптерећују нашу рад због чињенице да се прије њихове коначне одлуке не могу одржавати сједнице скupštine општине, што онемогућава доношење веома важних и за грађане наше општине значајних одлука. Надам се да ће се и ово питање ријешити у веома кратком року у складу са добром вољом коју су исказали предсједници све четри коалиционе партије на састанку који је одржан у нашој општини.

• Да ли је оваквој коалицији „власти“ тешко ускладити истовремено вишеструке обавезе једног политичког субјекта. Односно, обавезе према партијама из предизборне коалиције, из постизборне коалиције, према централнијим партијама и посебно према бирачима у општини, не само у целини него и појединачно по мањим дјеловима општине. У колико је све то мјери „коректор“ остварење изборних обећања и планова?

Завршној фази је израда плана инвестиција за наредну годину, кроз коју ћемо покушати, и ујверен сам успјети, да успоставимо прави однос потреба наших грађана и наших могућности да тим потребама удовољимо.

Из свега овога се може закључити да у том дијелу немамо ограничавајућих фактора. Околност од које највише зависи колико ћемо својих предизборних обећања остварити је наша способност на наплатитим средствима која се до сада или уопште нијесу наплаћивала или су се наплаћивала у беззначајним процентима. Ту прије свега мислим на средства од не наплаћених комуналних, или не само на њих. Покренули smo процесуру за обезбеђивање механизама који ће наплативост потраживања значајно повећати и мислим да је то једна од најзначајнијих активности која нас чека у наредном периоду, а од чије успјешности зависи и успешност многих других пројеката.

• Колико су све те обавезе политичког субјекта сложенији и њихово испуњење теже, ако се има у виду да је велики број надлежности општине пренијет на Републику, а да је у тој републичкој власти доминантна друга политичка опшија, ваши политички противници?

Нажалост, много су сложенији услови у којима ради општинска власт која је састављена од партија које су опозиција на републичком нивоу, а сама чињеница да су многе изворне општинске функције пренијете на републички ниво додатно усложњава наше функционисање. Ра-

ји су сматрали да је власт ДПС једина и незамењива и који у новим околностима нису могли да се снађу. Међутим, последњи је тренутак да се сви они, који до сада нијесу, дозвољили памети и своје радне обавезе почну квалитетно обављати, јер се у будућем нерад и недисциплина неће толериисати.

• Кад се све то сабере, како из угла потпредсједника општине оцењујете досадашњи учинак општинске „власти“?

Као човјек који се у послу лично не штеди, као човјек који има критеријуме који су објективно веома високи и који од сарадника очекује то исто, не могу рећи да сам задовољан. Постоји велики број послова за које сам очекивао да ће бити ријешени, а нажалост нијесу. Но, са друге стране када све то посматрам са функције на којој се тренутно налазим, свјестан сам свих објективних околности, од затечених дугова, преко инертира и друге општинске администрације, па до свих врста и појединачних и институционалних опструкција не могу бити незадовољан постигнутим, мада у мени остаје горчина због чињенице да су појединци због личних и партијских нетрпељивости спремни на кораке који су штетни за све грађане, само да би напакости постојећој коалицији овласти.

• Од нове општинске „власти“ очекивало се и више него што сте обећали, као коалиција и појединачно као чланице коалиције. Колико се у томе успјело? Где се урадило највиše, а где најмање?

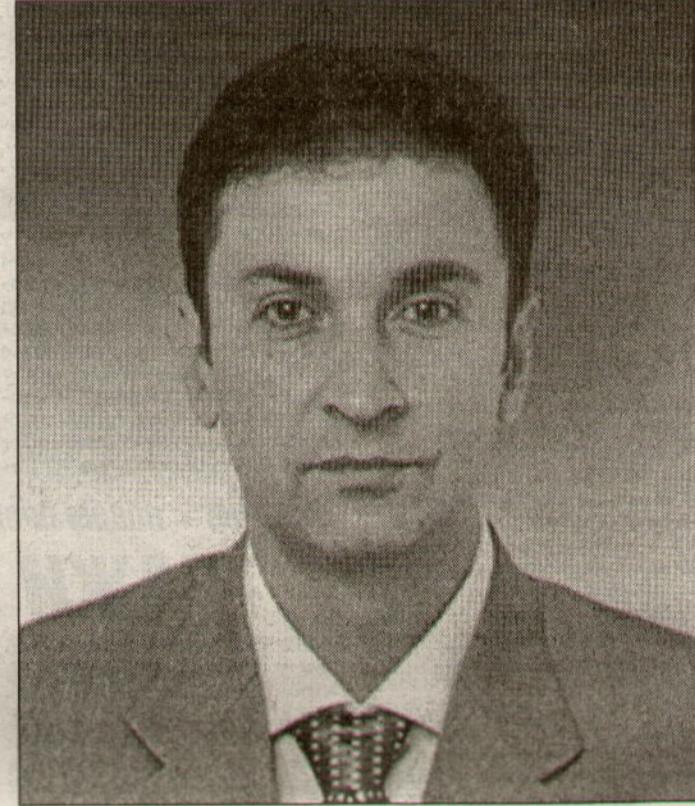
- Увијек се од власти очекује много, а нарочито се много очекује од нове власти. То је чињеница која мора бити мотив да се ради и више и квалитетније да би се удовољило очекивањима грађана у што је могуће већој мјери. Оцјену квалитета нашег рада даће најмјеродавније грађани на крају нашег мандата на изборима.

Вријеме које смо до сада провели на власти једва да је довољно да се отпочне компликована и спора процедура коју назије Закон о јавним набавкама. Због тога многи планирани и започети пројекти још увијек нису довршени. Међутим, вријеме пред нама донијеће и њихову финансализацију, што ће код многих наших грађана који успјешност власти мјере искључиво кроз изграђене објekte, дати једну нову слику нашег рада. Ту прије свега мислим на довршетак радова на градском базену, који је планиран за мај наредне године. Иако је овај пројекат започет на потпуно погрешан начин, без неопходних предуслова, потрудили smo се да сагледамо све могућности за квалитетан довршетак радова и обезбеђење редовног сервисирања доспјелих финансијских обавеза, како за онај дио радова који су већ изведени а неплаћени, тако и за ове неопходне, а прилично скупле радове који су потребни да би експлоатација базена била квалитетна. Све ово без продаје пословног просторија изграђеног уз базен, да би се од њиховог издавања уз остale приходе базен могао самофинансијски. Значајно је такође поменути да су отпочели радови на санацији и опремању

музеја, тако да очекујем да ћемо у првим мјесецима наредне године моći да се дивимо археолошком блату античке Будве. Поред тога, дефинисали smo и место и начин изградње дечијег вртића и то ће бити један од приоритета у наредној инвестиционој години. Ипак мислим да смо највише урадили на афирмацији и квалитетно по-

ти један од мојих приоритета, јер заиста не желим да ову власт памте по бесправној изградњи и деградацији простора, као што се памте претходне власти ДПС.

• Потпредсједник општине је, вјероватно, због природе функције и „права адреса“ за многе странке, грађане који не могу да ријеше своје проблеме код

Од нове власти се мноће очекује: Веселин Марковић

дршци локалним културним и образовним институцијама, иако неке од њих нису у нашој непосредној надлежности. „Кањош“, „Хармонија“ и Музичка школа су први у том низу који ћемо наредне године наставити и са другим културним и образовним институцијама, прије свега са Градском музиком која је најстарија институција коју овај град континуирано има.

Проблем дивље градње још увијек није ријешен. Више пута сам напоменуо да ћемо према дивљим градитељима, који су градњу отпочели након нашег доласка на власт примијенити све Законом прописане мјере и то желим и овом приликом да потенцирам. Проблем извршне службе је за неко вријеме ријешен и очекујем да ће већ наредних дана оваја служба почети да дјелује. Иако то само по себи постоји проблем дивље градње у Будви неће дефинитивно ријешити, свакако ће дјеловати дестимултивно на све потенцијалне дивље градитеље. Ова акција мора континуирано трајати и бити врло ефикасна, јер већ данас и поред редовних излазака грађевинске инспекције имамо велики број нелегално започетих објеката. Ово ће такође би-

тих који су за њихово ријешавање надлежнији?

Заиста је тако. Наиме, сваког радног дана у моју канцеларију дође најмање десет наших грађана са разним потребама и захтјевима. Моја су им врата увијек отворена, осим наравно у случају да имам претходно преузетих обавеза. Веома често су у питању проблеми који нису у надлежности Општине и често пута им не могу помоћи. Многи од њих су то гајијесни, али ипак имају потребу да свој проблем некоме саопште. Нажалост, доста су честе посјете наших суграђана који долaze са захтјевом за финансијску помоћ. Социјална слика наше општине се у претходним годинама веома промијенила и нажалост све је више наших суграђана који не могу од својих примиња да задовоље ни најосновније егзистенцијалне потребе.

• Ако то није у сфери политичко-пословних тајни, да ли Вам се неке странке обраћају по политичкој опредијељености, односно да ли се обраћају прво онима који су им политички ближи, независно од надлежности конкретног функционера. Да ли се и колико, с друге стране, Вама и осталим општини-

ским функционерима обраћају и грађани којима су ближе опције ваших политичких противника који сада не учествују у вршењу општинске „власти“?

- Мислим да су наши суграђани убрзо након наше преузимања функцији схватали да сви они имају исти третман без обзира на политичку припадност. У то су се могли ујећи сви они који су у претходним мјесецима имали потребу да се обрате неком од општинских функционера. Нара凡о, сви они којима су у вријеме претходне власти врата била затворена, имали су потребу да макар једном ућу у канцеларију предсједника или потпредсједника и да виде своје партиске колеге на функцијама које су им они гласом вима омогућили. Међутим то је било у првим данима и мјесецима власти док се нису навikli на чињеницу да је власт ДПС пропуштала.

Када су у питању наши суграђани који у Општини долазе са конкретним захтјевима и проблемима мислим да партиска припадност нема нити какво утицаја на то коме ће се обратити. То првенствено зависи од врсте посла збоку којег су дошли. А када се у питању покушаји да оствари нешто што није складно са прописима ту се критеријуми за све исти.

• Коалициона власт Будви је, и објективно, сачување многим тешкоћама. Овакве према грађанима са велике, а њихова очекивања још и већа. Шта у том смислу поручити грађанима наше општине?

- Уколико се коалициони власт одржи након одлуке Општинског одбора Српске народне странке, а обзиром на ставове њихових руководилаца на републичком нивоу великије је вјероватно да хоћеју у овом мандату ријешити све оне најзначајније проблеме које су наши грађани имали до сада. Одједнако идентификовани које смо ми у свом предизборном програму апострофирале. То наравно неће бити лако, али уз помоћ подршку наших грађана коју очекујемо без обзира на партијску припадност, проблеми ће се ефикасно ријешавати. Ту помоћ очекујем и у виду конститутивне критике за све све оно што смо евентуално погрешно урадили, као и виду савјета или захтјева да урадимо нешто што смо пропустили да урадимо.

Но, без обзира на то који дуго ће постојећа коалиција бити на власти мислим да смо неке неочекане ствари већ урадили. Показали смо да се може функционисати и да се ради стриктно по Закону, а дефинисали smo и неке приоритете које ће морати да остварују и они који послије нас буду на власти, јер је свим очигледно да су то пројекти од коришћења који очекујемо за нашу дјецу.

Такође се надам да ће се и ДПС и СДП вратити у општински парламент најкаон Одлуку Врховног суда који је потврдио легитимитет одлуке коју су општина и општина, а тицала се, између осталих, избора предсједника.

ДЕМИСТИФИКОВАЊЕ ФУНКЦИЈА

Веома је занимљива и илустративна прича о доласку једног нашег суграђанина, која се десила првих дана након што сам преузeo функцију потпредсједника. Када сам стигао на посао затекао сам испред канцеларије господина којег нисам од радије познавао. Понудио сам га да уђе у канцеларију и ту смо заједно попили прву јутарњу кафу уз необавезан разговор. Када сам га упитао за разлог доласка, он је устао, пружио руку, захвалио се и рекао да је он данас подозван да је његов родољуб је изашао у канцеларију иако није најављен, што је људски пријем иако се не познајем, и да не жeli да кvari тај дан изношњем проблему.

Овај ме је дрогајао ујевирио у потребу демистификовања функција, нарочито ових у општини, јер је општина и замишљена као сервис грађана. Да би се то остварило морамо промијенити и навике неких општинских службеника, који нијесу дорасли обавезама радног места које заузимају.

ЕКОЛОГИЈА

УНАПРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПРВА ШКОЛА ЗА ЕКО МЕНАЦЕРЕ

Од 18. новембра до 13. децембра у хотелу „Монтенегро Брунсвик“ у Бечићима одржана је „ШКОЛА КВАЛИТЕТА - МЕНАЦЕРЕ ЕМС“ (Система управљања заштитом животне средине) у организацији Центра за квалитет Машинског факултета у Подгорици. Школа је остварена у сарадњи са Агенцијом РЦГ за преструктуирање привреде и страна улагања - Програм Владе РЦГ за квалитет и Друштвом за квалитет и стандардизацију, обзиром да увођење система управљања квалитетом и система управљања заштитом животне средине у организацији и обука стручњака из ове области представљају развојне приоритете у Републици Црној Гори. У основи овог школовања је увођење и спровођење стандарда ISO 14000. Ово је била прва школа за менаџере EMS у Црној Гори и похађало је 13 полазника, сви факултетски образовани и са потребним искуством. Предавачи су били из Србије, Републике Српске и Црне Горе.

Школа у трајању четири седмице (20 радних дана), била је веома добро организована. Материјали, програм, стручност и начин излагања предавача, вјежбе, тестови, расправе, заинтересованост полазника, тимски рад, одговорност и оцењивање полазника и предавача, услови рада, амбијент, били су по угледу и на нивоу оваквих школа у развијеном свету.

Програм Школе је усаглашен са програмом EOQ (Европске организације за квалитет) за менаџере EMS. Сачијен је да обезбједи потребно знање и технике учесницима, руко водиоцима и члановима тимова у организацијама које уводе или имају намјеру да уведу систем управљања заштитом животне средине, као и будућим консултантима, проверивачима и оцењивачима система. Основни циљ Школе је да оспособи учеснике за рад на планирању, увођењу, проверавању, одржавању и унапређењу система. Од стручњака за ЕМС се тражи веома комплексно сагледавање и разумевање проблема заштите животне средине. Дјеловање на рјешавању овог огромног проблема, обзиром на његову уплатеност у све сфере живота, подразумијева и захтијева знање, способност, стручну оспособљеност, дипломатичност, мултидисциплинарност, широко образовање, високу одговорност, свијест и савјест, културу и духовност.

Остварени резултати, сарадња и контакти учесника Школе дају добру основу за примјену у пракси, било у оквиру организација, било на заједничким пројектима, као што су управљање отпадом, еко-село, еко-област, еко-град, екотуризам.

Са завршне свечаности учесници Школе су упутили предлог Влади Републике Црне Горе да пореским и другим олакшицама подстакне увођење и спровођење стандарда система управљања заштитом животне средине ISO 14000.

Учесници Школе су у поруци истакли своје опредјељење да допринесу тежњи да се и овим нацијама просторима промишљено управља и да високи стандарди и одрживи развој - РАЗВОЈ С ДУШОМ буде одредница понашања и живљења.

Борислав Вукшић

ЕКОЛОШКИ ПРОЈЕКТИ – УЛЦИЈСКА СОЛANA НЕЋЕ БИТИ ПОЗНАТА САМО ПО ПРОИЗВОДЊИ МОРСКЕ СОЛИ

ДА ПТИЦЕ МИРНО ЖИВЕ

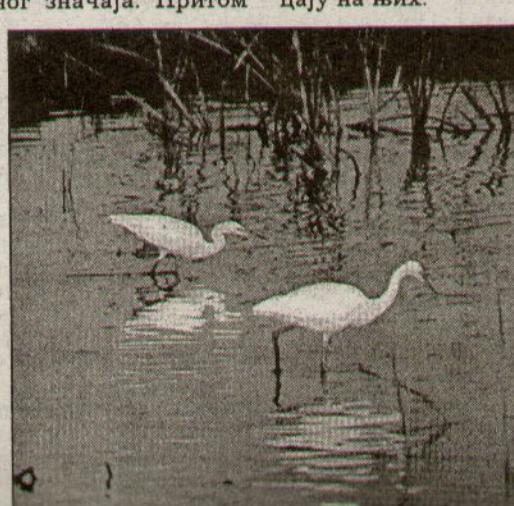
Пројекат под називом „Популаризација орнитолошких вриједности улцињске солане“ заједнички реализују Центар за заштиту и проучавање птица Црне Горе и еколошко друштво „Калимера“ из Улциња. Како је најављено, подржаће га и солана „Бајо Секулић“, која је 1989. године уврштена у подручја од међународног значаја за боравак птица. Циљ пројекта је заштита орнитолошких вриједности улцињске солане кроз популаризацију њених вриједности и подизање еколошке свијести радника Солане, ловаца и локалног становништва. Реализација је почела у новембру, када је организована трибина са ловцима, а трајаће до марта наредне године.

Реализатори пројекта истичу инертност надлежних државних институција да се дио солане прогласи за орнитолошки резерват и уврсти у Рансарску листу мочвара од међународног значаја. Притом напомињу да је, више од 75 одсто мединеранских солана заштићено и да је на њима забрањен лов. На базенима овдашње солане гнијезди неколико врста птица чији је број гнијезда од међународног значаја. Само током новембра је на том подручју избројано више од 13.000 птица. Стручни налаз ће на крају пројекта бити достављен ауторима Мастер плана који су предвидјели и развој туризма заснован на посматрању птица. Сачиниће

га међународни тим стручњака који ће учествовати у пројекту и осигурати да Европа чује за орнитолошке вриједности Улциња и његове солане.

На свијест становништва о потреби заштите солане, као јединственог резервата птица у Црној Гори, утицаће се дистрибуцијом постера и брошура чије је штампање предвиђено пројектом за чију реализацију треба издвојити око 2.000 евра. О заштити птица брину и у овдашњем Јавном предузећу за узгој и заштиту дивљачи који такође, у оквиру својих надлежности, дају свој допринос реализацији пројекта. Мехмед Зенка, директор тог предузећа подсећа да на базенима Солане одавно борави јато од педесетак пеликанова и виђена су и три фламингоса. За дугото присуство тих ријетких и атрактивних птица искључиво су заслужни ловци који не ремете њихово присуство и не пуштају на њих.

Зенка тврди да је криволов у улцињском ловишту, укључујући и солану, у видном опадању захваљујући, прије свега, активностима ловочуварске службе. Занимљива је и његова идеја да ангажује старе, искусне ловце у савјетодавној служби и сматра да ће то бити добар начин да се оствари ефикаснији контакт са активним ловцима и да ће размјена искуства такође бити корисна.

Чайље у улцињском ловишту

СПОРАЗУМ ОПШТИНА КОТОР, БУДВА И ТИВАТ

ПРИВРЕМЕНА РЕГИОНАЛНА ДЕПОНИЈА

Имајући у виду проблем сакупљања, третмана и депоновања чврстог отпада у својим општинама, истовремено цијенићи потребу за подизањем квалитета живота грађана, као и обавезе за испуњавање међународно прихваћених стандарда заштите животне средине, те сматрајући да је у циљу одрживог развоја и рјешавања заједничких еколошких проблема рационалнији регионални приступ, предсједници општина Котор, Тиват и Будва, Никола Самарџић и Весна Радуловић, као и предсједници Одбора повјереника општине Тиват Превидра Ненезић потписали су, средином октобра ове године, Споразум о заједничком рјешавању проблема депоновања чврстог отпада у овим општинама. Споразум се, у основи, односи на могућност финансирања од стране Свјетске банке дијела „Пројекта за рјешавање проблема чврстог отпада у приморском дијелу Републике Црне Горе и општини Цетиње“, односно могућност изградње регионалне сани-

тарне депоније за потребе ове три општине за период од три године. Такође, представља и услов за покретање процедуре код надлежних органа за његову реализацију, до изналажења адекватне локације и реализације изградње трајне регионалне депоније.

Као локација за изградњу привремене депоније, овим Споразумом је одређена локација Ловања, која се налази на граничном дијелу општина Котор, Тиват и Будва и која се до сада користила као депонија каторске општине Тиват. Споразумом је предвиђено и формирање јавног предузећа за управљање депонијом на нивоу

све три општине. Према ријечима директора Баука депоније ће функционисати искључиво на економском принципу.

Сходно процјени количине створеног отпада по општинама, предвиђено је да ће се дата површина депоније Ловања попунити за период од три године, након чега ће скупштине ове три општине донијети одлуке да се формира таква депонија.

Са радовима на изградњи депоније почне се најкасније средином јануара 2003. године и током три мјесеца требала би бити монтирана потребна опрема и депонија оспособљена за прихват отпада. Споразумом је предвиђено и формирање јавног предузећа за управљање депонијом на нивоу

НОВОСЕЉЕ САМО ДО 14. МАРТА 2003. ГОДИНЕ

Будванска општина већ преко тридесет година користи депонију Новосеље изнад Буљарице која за то не испуњава минималне услове, као, уосталом ни остале у Црној Гори. Мјештани Буљарице, Петровица и Режеквића прольјос су из протеста блокирали прилаз депонији и тако спријечили њено коришћење, због чега је наша општина на почетку туристичке сезоне данима била затрпана смећем.

Протест је прекинут пошто су Општина и три министарства (заштите животне средине, здравља и туризма) дали гаранције да ће се до 14. марта 2003. године наћи друго рјешење, а депонија Новосеље трајно затворити.

М. Мијушковић

У ХЕРЦЕГ - НОВОМ ПРОБЛЕМ ДЕПОНИЈЕ РЈЕШАВАЊЕ СЕ ИДУЋЕ ГОДИНЕ

ТРАЖИ СЕ НАЈПОГОДНИЈА ЛОКАЦИЈА

Ни у Херцег - Новом, као ни у суседним општинама, проблем депоновања чврстог отпада није рјешен. Депонија коју сада користи ова приморска општина налази се на Дугоњу, 17 километара од Херцег - Новог на подручју загорске мјесне заједнице Убли. Уговор који је Општина склопила са овом мјесном заједницом о коришћењу локације на Дугоњу истиче 1. јануара 2003. године. Највјероватније ће уговор бити продужен за неколико мјесеци, рекао нам је главни урбаниста Општине Ранко Ковачевић, али то је

само привремено рјешење.

Депонија на Дугоњу користи се годинама иако не задовољава ни санитарне, ни еколошке, ни економске стандарде. Прошле године је републичка еколошка инспекција донијела рјешење о забрани њеног коришћења. Након отклањања неких недостатака коришћење је настављено. Пре маја 2003. године налази на позицији јаких вјетрова и у сливу подземних вода тако да за гађује и ваздух и подземне воде које иду према полу села Убли. Осим тога, пут до депоније је лош и дуг па се у зимским мјесецима, кад падне снјег и замрзе, дешава да возила ЈП „Чистоћа“ не могу да стигну до Дугоња.

Због свих ових проблема Општина Херцег - Нови ће идуће године озбиљно морати да се позабави проналачењем и ureђenjem друге локације за депонију. У том циљу ангажован је Грађевински факултет из Подгорице. Са факултетом

је склопљен уговор да њихови стручњаци обаве анализу терена на подручју Општине и на основу критеријума погодности пронађи и предложе најприхватљивије рјешење. Они су неколико пута били овде и у циљу прикупљања података о биљкама које се сада неизводљиво.

- Нема ни једне локације која би била идеална - казаје Ковачевић јер је за депонију потребан простор од пет хектара. - Ипак, биће предложено најоптималније рјешење. Са овом стручном анализом предлога будуће депоније херцегновска општина ће конкурисати код Свјетске банке за средства. Са својим пројектом ће се појавити и Регионални водовод из Будве који има концесију чврстог отпада на подручју Гребља за четири приморске општине - Котор, Тиват, Херцег - Нови и Будва. Стручњаци Свјетске банке ће размотрити оба пројекта и ако се покаже економичнијим да Херцег - Нови самостално изгради и уреди своју депонију.

Због свих ових проблема

Општина Херцег - Нови ће идуће године озбиљно морати да се позабави проналачењем и uređenjem друге локације за депонију. У том циљу ангажован је Грађевински факултет из Подгорице. Са факултетом

је склопљен уговор да њихови стручњаци обаве анализу терена на подручју Општине и на основу критеријума погодности пронађи и предложе најприхватљивије рјешење. Они су неколико пута били овде и у циљу прикупљања података о биљкама које се сада неизводљиво.

Разговор са стручњацима Свјетске банке вођен је прольјос. Није било ријечи о изградњи регионалне депоније за пограничне општине Дубровник, Требиње и Херцег - Нови. Тај предлог је стигао из невладиног сектора али то је за сада неизводљиво. Главни херцегновски урбаниста каже да се не разматра ни могућност изградње фабрике за чврст отпад, јер то није економично за само једну општину а нове технологије тог типа у неким западним земљама (Немачка) нису се показале као најсрећније рјешење. За нас је најприхватљивије рјешење санитарно уређење депонија што значи дневно покривање земљом, или грађевинским шутом депонованог отпада. Рециклаже је такође значајна. У Херцег Новом се, иначе, већ ради први степен рециклаже - одвајање картонске и папирне амбалаже.

Д. Ивановић

УЛЦИЊСКА ОПШТИНА ПЛАНИРА ТРАЈНО РЈЕШАВАЊЕ ОДЛАГАЊА ЧВРСТОГ ОПАДА ЗАЈЕДНО СА БАРСКОМ ОПШТИНОМ, АЛИ ИМА И ПРИВРЕМЕНО РЈЕШЕЊЕ

ДО СЕЗОНЕ НОВА ДЕПОНИЈА

Адекватно депоновање смећа постаје све израженији проблем у општини Улцињ. Градска депонија, лоцирана уз магистрални пут, не служи на част туристичког града. Прво што посетиоци узгледају и осјећају, непосредно прије уласка у град, су хартије и пластика окочени по околном жбуњу, непријатан мирис и вјечити дим. А како импривизованих депонија има и у залеђу Велике и осталих плажа, непријатан утисак не може у потпуности ублажити јединствена љеп

ТУРИЗАМ

ПРИПРЕМЕ И ОЧЕКИВАЊА ОД СЛЕДЕЋЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

ХТП „МИМОЗА“

ВИШЕ ЧЕХА, РУСА И СЛОВАКА

Настављајући пословну сарадњу са партнерима са источног тржишта ХТП „Мимоза“ већ је склопила највећи дио уговора са иностраним туристичким агенцијама за наредно лето. Инострани програм за лето 2003. тиватски хотелијер заокружио је на недавном сајму туризма у Прагу, а партнери су и овај пут агенције „Тип Травел“ из Словачке и „Ковотур Плус“ из Чешке.

- Изузетно смо задовољни са склопљеним уговорима тим прије што су наши

партнери закупили за следеће лето веће капаците. То је прије свега резултат добре услуге и квалитета, што нам годи и што наши партнери знају да цијене - истиче директор продаје „Мимозе“, Горан Вујић.

Тако ће следеће туристичке сезоне посредством агенције „Тип Травел“ и „Ковотур плус“ у хотелу „Камелија“ у Доњој Ластви од половине јуна до половине септембра поново боравити гости из Словачке и Чешке. Словачки туроператор „Тип Травел“ за тај период закупио је 40, а „Ковотур Плус“ 22 собе. Да је ријеч о значајном помаку у одно-

су на прошло лето свједочи и чињеница да је „Ковотур плус“ прошле године закупио 13 соба, а „Тип Травел“ 35. Сезона посјете чешких и словачких туриста почеће половином јуна, а фиксни закуп односи се на период од 80 дана. Страним партнерима биће понуђен и дио будућих апартманских капацитета, док је дио капацитета хотела „Камелија“ намирењен руском и домаћем тржишту.

Хотелско туристичко предузеће „Мимоза“ из Тивта за девет мјесеци ове

године остварило је 45 хиљада ноћења, које је реализовало 7.500 гостију. У односу на прошлу годину, више за 12 одсто. За девет мјесеци ове године, према ријечима Горана Вујића, 45 одсто ноћења остварили су страни гости, Чеси, Руси и Словаци.

Ова тиватска туристичка кућа током два летња мјесеца ове године угостила је 4.700 туриста, који су остварили 34 хиљаде ноћења, односно 10 посто више него прошле сезоне, када је било три хиљаде гостију мање, са учешћем страних гостију од само 20 одсто.

Предузеће „ИРВА“ из Бе-

ограда које је недавно на бач сејл тендеру купило 39,3 одсто акција ХТП „Мимоза“ из Тивта у докапитализацију те фирмe кроз инвестициони и улагаје у финансијску консолидацију „Мимозе“ уложиће још 2,5 милиона евра. До почетка наредне сезоне планирано је да се темељно реконструише хотел „Пине“ и изгради потпуно ново апартманско насеље на мјесту садашњег комплекса вила „Парк“ у Доњој Ластви. Предвиђено је да реконструкција хотела „Пине“ почне на пролеће и потраје два мјесеца. Осим радова на инсталацијама, уређењу соба и њиховом опремању новим најмештајем, потпуно нову опрему добиће и хотелска кухиња, ресторан и градска кафана која ради у склопу хотела „Пине“ како би тај објекат испунио све услове за добијање стандарда три звјездице.

У току је израда пројектне документације за изградњу нових 50 апартмана површине по 50 квадратних метара у комплексу „Парк“ који ће на располагању туристима бити од 1. јула наредне године.

Паралелно тече и израда пројектне документације за изградњу хотела „Мимоза“ и „Камелија“ којој ће се приступити на крају наредне туристичке сезоне. На оба ова хотела биће додрађен по један спрат и објекти ће се реконструисати да задовоље стандарде три звјездице. Иначе, већ су почели радови на обнови дијела хотела „Мимоза“ који је недавно оштећен у пожару.

Када се заврши комплетан инвестициони циклус, извјесно је да ће улагања „ИРВЕ“ у „Мимозу“ значајно премашити првобитно планирани износ од 2,5 милиона евра.

Ж. Комненовић

ХТП „КОРАЛИ“

УГОВОРЕНО 70 ОДСТО КАПАЦИТЕТА

Овогодишњи резултат је препрезентативан. У двете мјесечне периоду остварили смо 135.000 ноћења, а планирано је било 105 хиљада. Гости, Чеси, Пољаци, Словаци, Њемци. За ову годину план је 110.000 па ће укупан годишњи промет бити још значајније премашен - каже предсједник Одбора директора ХТП „Корали“ АД Бар, Драган Симовић.

Међутим, каже, упоредни период им је рекордна 1988. година - што значи 190.000 ноћења. Оствариће, вјерује, сличан резултат у наредној уколико њихов ангажман буде пратила адекватна цевновна политика јер, евентуално повећање цијена не интересује ни странаца, а ни домаћег госта.

- Боји се и „апетита“ буџета, новог пореског система, и јавних предузећа, чија повећања сежу и до 50% (електро, комунална, водоводна, ПТТ...) Имају механизам наплате, складање са рачуна или систем искључења. Мало је обзира према хотелијерима, који морају да уговоре капаците, набаве robe, пруже услуге и наплате

их - каже предсједник Одбора директора ХТП „Корали“ АД Бар, Драган Симовић, који има разлога за оптимизам када је ријеч о пословању али, и односу у самом предузећу.

Са инопартнером, немају проблема као са домаћим где је пар стотина хиљада евра ненаплаћених потраживања, што се рефлектује на пословању.

- Ја, ипак, вјерујем у разум, и да се драстичнија повећања цијена неће доћи - каже Симовић уз „подсећање“ да хотелијер, нажалост, и најмање добија од сопствених аранжмана, иностраних и домаћих, мада је њихов ангажман пресудан. Добре вијести очекује од организације у туризму, најављене за наредну годину.

За наредну годину „Корали“ су већ продали 70 одсто капацитета на иностраним тржиштима, а остало је остављено за домаће.

Како види наредну сезону?

У сваком случају, каже, биће бола. Али, окружење је туристички толико напредовало, да диктира и њихов ангажман. Исти-

на, тамо фаворизују туризам и стимулишу. Тако је било и код нас раније, 80-их година, од државе смо имали девизну стимулацију у вриједности од 12 до 15%, и статус извозника. И данас имамо добру комуникацију са Министарством туризма, мање и адекватне помоћи. А, требало би ако се има у виду да остварујемо четвртину прихода у националном дохотку.

Сопственим снагама у „Коралима“ су осавременили ентеријер објеката. Створен је „кућни имидж“ повјерења. Ипак, то је само шминка.

- Хотели заслужују више садржаја. Ми имамо „бизнес планове“ идејна решења али, на жалост немамо средстава да то и реализујемо - каже Симовић.

То, у сваком случају, чека будућег инвеститора, макар у трећој фази приватизације. Ми смо се показали као вриједан и добар партнер страном улагачу али, новца немамо за опсежније инвестиције, а кредити су изузетно скучни...

Н. Павловић

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“

СТРАНАЦА
ВИШЕ ОД ПОЛА

од почетка маја па до краја октобра.

Најважнији сајмови који представљају се у најкојм ће се представити ХТП „Будванска ривијера“ у берлинској берзи и сајам туризма у Москви крајем марта.

У зависности од могућности да прими домаће туристе, у „Будванској ривијери“ очекују да у њиховим хотелима домаћи гост буде присутан у организованом промету у главној туристичкој сезони, док ће учесници разних скупова, манифестација и ђачких екскурзија боравити у „Словенској плажи“ у предsezони.

Н. Р.

ХТП „МИЛОЧЕР“

УГЛАВНОМ СТРАНИЦИ

</

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

Јужном страном
дана

аше:
САВО ТРЕГОВИЋ

СУФИЦИТ ГЕНИЈА И ДЕВИЗНА НАДГРАДЊА

1

Жале се често, и готово свуда око нас: изгубили смо пуних (вјеријем да мисле познх) дванаест година.

Момо Капор види то овако: ако је неко заиста изгубио те године, то значи да дванаest пута нису цвјетале трешње, да се није дванаest пута заљубио, да није пушио све то вријеме, да није јео кромпирће у мају, да се није радовао михољском лјету, да није плакао, да се није смијао, да није лежао у младој трави и гледао пловидбу облака...

Ако је пак неко добио бебу прије дванаest година, данас је то велики дјечак или дјевојчица. Зар није гледао како то дијете прави прве кораке и слушао како гуче и савлађује прве ријечи, све до данас када већ пјева у школском хору и заљубљује се помало?

Јесте, дабоме, рађало се и умирало, пјевало и плакало, чекало у бескрајним редовима за оно и ово. И највише смо имали онога што је најдрагоценје – наду.

Лично бих волио да сам изгубио дванаest година и уз то и дванаest килограма. Био бих млађи и бржи. Овако наталожио једно и друго. Добио, дакле.

2.

У Никшићу сам, послије дуго времена. Сјајно вече насловољено "Дugo и пријатељи", ујерава ме да се град ту и тамо промјенио. Не много и Милан Кривокапић, пјесник и хумориста, млађи брат Вита Николића четврти за столом где се играо лирски покер у којему су још дијелили карте Драган Радуловић и Душан Говедарица.

Дugo помало жали што Никшић није више као шездесетак када нам је било час (и моја маленост је тада кибицувала покер) да се дружимо с Витом, што је душу овог града, као усталим и још неких, оштетио новац. Његов Радио таксиметар, вјероватно најоригиналнија радио емисија не само у Црној Гори и даље откуцава, пише стихове и измишља афоризме, али не у већим количинама. Односно не кроји када нема правог штофа.

- Код нас је, вели, присутан или суфицит генија, или дефицит критеријума. Како другачије објаснити чињеницу да појединци објаве и по двадесетак збирки пјесама, којима се, најчешће не упамти ни наслов.

Што се, пак, година тиче, о којима смо нешто лицитирали и на самом почетку овога текста, Дugo је у – добитку. Где је све, каже омрачао и освитао и како је дане гурао, требало је да на онај свијет оде одмах иза тридесете. А он шета педесет пе-

том, има рањива сјећања, боемску прошлост, тврди и будућност и начин живота не жели да мијења. Биће, обећава још стихова, још више афоризама.

- Дриблинг ријечи на малом простору, ме испуњава цијелог.

3.

Док се увјелико припремају избори, предсједнички, у Црној Гори, у Србији (опет) нису успјели. И, опет, по навици више нас занима шта је било тамо и зашто народ није изашао.

Пошто нам је памет изгледа тајно оружје, кажу најчешће, да су бирачи – презасићени. Тако их, ваљда, подсећамо да нису сити.

4.

Сасвим ненадано, враћајући се с промоције књиге једног свог пријатеља, умро је Светозар Ђоновић. Мој вишедесетијски пријатељ, новинар који је дочекао пензију, својевремено и становник Будве, Црнчанин, Светозар Ђоновић. Деда Ђон, како су га звали у "Новостима" у којим је провео готово пола вијека. Човјек који је био изнад шема, увијек у неомеђеном простору. Буран, а прибран, ватрен, а хладан, успорен а хитар, неопредијељен, а јасан, шармер, а строг. Ријетка новинарска фигура саткана од мермира и маште, духа и знања, искуства и имагинације. Зато и драгоценјена. Био је наш дописник из историје, а у име нас неколицине његових другара, на прави начин се оправио Ранко Гузина.

- Памтићемо Света Ђоновића по многим врлинама које су га красиле, али највише по оној најрјеђој, за мене и најдрагоценјој – по урођеном и одјевованом смислу за хumor, то највише стање духа, како су га умни људи дефинисали. Шала и досјетка, али увијек са по руком па и жаоком, обожена завичајним бојама и осјеченчим личним, преобогатим животним искуством, то је оно чиме је Свето даривао многе људе.

Свега који дан касније умро је и његов рођени брат Павле Ђоновић. А мајка им, Анђелија, жива.

5.

Тема главна већ данима је – "секс трафикинг" у Црној Гори. Нова кованица која када се, ваљда, преведе значи продаја женског тијела, или појединих дјелова. Али зачињена са више по средника како у добојењу жена, тако и у подјели добити од промета. Међу њима и оних који треба да живију сваки криминал, па да како и трговину људима. Иза браве се нашао и по-

моћник државног тужиоца Зоран Пиперовић и још неколико посредника. Затвор у Служу се пунио послје "трафикантима", са југа и сјевера. И још се пуни. А клупко је почела да одмотава Молдавка С.Ч. о чијем животу брину агилне чланице "Сигурне женске куће" у Подгорици.

И како то већ бива једни веле препознаће она још неке важне људе, други су пак склони мишљењу да ће се досије убрзо затворити, да ће бити по оној "тресла се гора родио се миш".

Што ће бити биће, знаће се и видијети, а то што је ова работа некако неспојива са јунаком и чојском Црном Гором, нека не брине много. Није васцијела Гора Црна трафика, нити су сви трговци и потрошачи роба и услуга из увоза. Имена насто, па ко је крив одговараће и тако ће бити љага опрана.

Један би рекао: што се чудите, живимо као и сви нормални свијет. Подсећајући да је проституција најстарији занат. У који се, ето, уплео и некадашњи улцињски судија који ме је ребнуо средином осамдесетих, онако нехотице, тек да ми стави до знања како ће далеко дуграти. Схватио је да осуди новинара још у то вријеме, значи приличан корак на друштвеној љељиви. А "трафикинг" је дошао послије, као девизна надградња једне успјешне каријере. У држави транзиције, дакако, где проституција још није легализована. И неће, ако се они буду питали.

6.

Михаило Лалић, сматра (ипак "трафикинга" у његово вријеме није било) да је за домаћа зла, а богами и околна, крива историја.

- Историја нас је осудила у име своје привремене правде; приредићемо обнову процеса да јој докажемо да је била кривља од нас. Кривља јер гледај: ставила нас је у процијеп, у којем смо, као јунаци грчких трагедија, били унапријед осуђени да будемо криви и овако и онако, за чињење исто као и за чињење.

Лалић је стално објашњавао и збила добро. А још боље предвиђао.

Лукави Андрић је забоблизио. Писао је само о мостовима, запостављајући главне саобраћајнице.

7.

Подстакнут сталном приватизацијом, тендеријима, продајом ресторана и хотела, фабрика и пумпи и још понечега што је остало, друг Коле се ту недавно, исприо да ми се похвали:

- Напуњио сам педесет и прву и постао већински власник свог живота.

Иако постоје непуне двије године, хумани чланови Друштва добровољних давалаца крви у Будви, у до-садашње четири организоване акције, дали су укупно 57 литара ове драгоцене течности која живот значи и најбољи начин својим ефикасним акцијама и спремношћу да се помогне када је најтеже, скренули на себе пажњу.

По ријечима Радивоја - Рада Пиме, предсједника Друштва, који је уз помоћ секретара Руже Војиновић главна покретачка снага ових хуманих људи, Друштво добровољних давалаца крви у Будви има 130 регистрованих чланова, међу којима има и оних који су крв до сада дали и више од 40 пута. Један од њих управо је - Пима.

Поред организованих акција, 70 чланова овог друштва, дало је и крв по позиву људима у невољи, а један број њих је учествовао у добровољним акцијама давања крви у другим градовима у Црној Гори, Републици Српској и Србији.

Радивоје Пима истиче, да су чланови Друштва увијек спремни да дају своју крв када је то потребно, настојећи да крв чека болесника и да наши грађани имају трајну сигурност у раду нашеј друштва. Он истиче значајну помоћ од стране Општине Будва, општинског Црвеног Крста и средње школе "Данило Киш" чијих су 57 ученика и професора до сада добровољно дали крв у акцијама овог друштва.

Будванско Друштво добровољних давалаца крви је током свог кратког постојања, не само остварило значајне резултате, већ је успоставило корисну сарадњу са друштвима добровољних давалаца крви из Подгорице, Лесковца и Чачка. Говорећи о тој сарадњи, Пима истиче недавну заједничку акцију и друштво добровољних давалаца крви из Будве, Подгорице, Лесковца и Чачка, када је преко 60 људи почетком септембра дало око 22 литре крви у будванском Дому здравља.

- На позив Организације добровољних давалаца крви фармацеутско хемијске индустрије "Здравље" из Лесковца, чланови нашег Друштва су боравили од 5. до 8. новембра у Лесковцу и још више учврстили нашеј пријатељство - каже нам Радивоје Пима, наглашавајући да ће 11. маја, на дан Добротвора давалаца крви, да се потпише Повеља о

Друштво добровољних давалаца крви

ХУМАНОСТ БЕЗ ГРАНИЦА

Са акције давања крви на Жабљаку

У Будви са даваоцима крви из Подгорице

братимљењу између два друштва, а у Повељи ће писати да се чланови обавезују да ће његовати и проширити част братимљења и да ће без позива помагати спасавању живота, ма чији он био.

Друштво добровољних давалаца крви из Будве је 23. новембра, у оквиру обиљежавања Дане општине у добровољној акцији сакупило седам литара крви, а поједи давалаца из Будве, били су присутни и њихови пријатељи из Бара, Жабљака, Подгорице и Лесковца. Скромној свечаности која је том приликом организована у просторијама Средње школе "Данило Киш", присуствовала је и предсједница Општине Будва Весна Радуловић, која је честитала добровољним даваоцима крви на њиховој хуманости.

Свој допринос овој више

нега хуманој акцији, дали су Драган Стефановић и Драган Морожен, секретар и предсједник Удружења добровољних давалаца крви фармацеутско хемијске индустрије "Здравље" из Лесковца, који су специјално допутили овом приликом, како би се поред осталог договорили о активностима око братимљења са својим колегама из Будве, маја идуће године у Будви.

- Ово је још један доказ да хуманост и пријатељство са нашим колегама и пријатељима из Будве, не познаје границе - каже, задовољан са свим што је видио и доживио у Будви, Драган Стефановић, секретар Друштва добровољних давалаца крви предузећа "Здравље" из Лесковца, истичући да ће у својим пријатељима у Будви ускоро имати праве побратиме.

Р. Павићевић

IN MEMORIAM

ДР БРАНКО КОВАЧЕВИЋ

(1952-2002)

У Будви је 19. новембра умро др Бранко Б. Ковачевић, љекар, пјесник и наш сарадник. Човјек који је за неколико година живота у нашем граду оставио траг хуманисте, духовног и културног преграђача који ће у лијепом сјећању задржати сви који су га познавали, посебно они који су са њим сарађивали.

Бранко Б. Ковачевић рођен је 8. фебруара 1952. године у Вуковару. Дјетињство је провео у селу Пачетин и ту стечена дубока веза са земљом и природом битно ће касније утицати на његово стваралаштво. Гимназију је завршио у Вуковару, а медицински факултет и специјализацију у Новом Саду. До рата 1991. године био је запослен у Медицинском центру у Вуковару, а током рата као љекар био је на свим крајишким ратиштима, дубоко презивљавајући удељ свог народа. Затим је радио у здравственом центру "Свети Сава" у Вуковару, у Новом Саду, да би прије пет година дошао у Будву и радио у Дому здравља, најчешће у служби хитне помоћи.

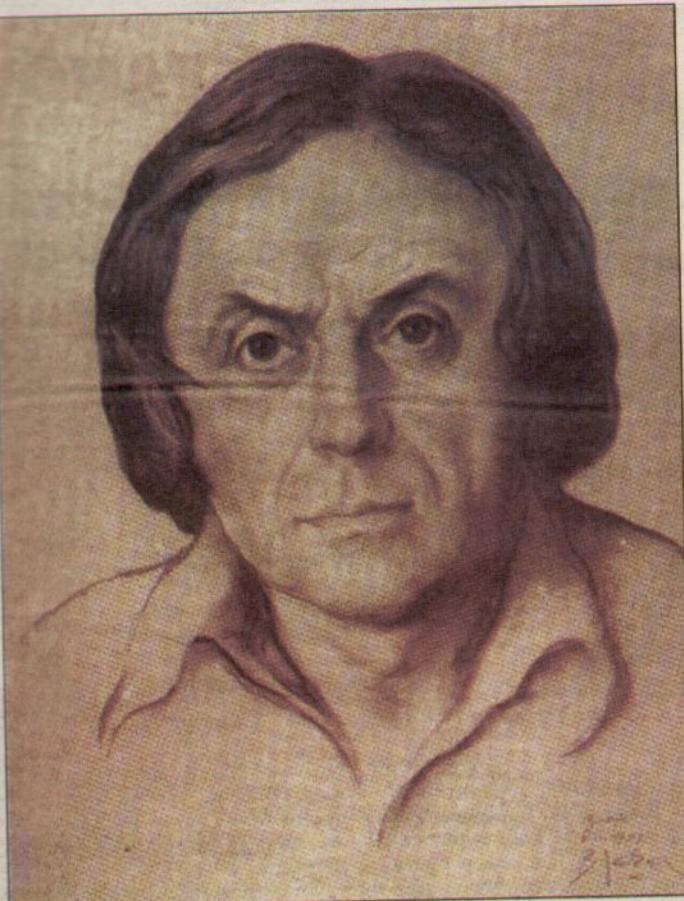
Прве пјесме испрјавају је и

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ: ЈОВАН ИВАНОВИЋ, СЛИКАР

ПЛАВА СА УКУСОМ СОЛИ

Божидар Јакац: Портрет Јована Ивановића

Један је од епигона црногорске модерне. Звали су га Леопарди у сликарству. Његов помпејски, медитерански ламенто траје, казиван нарочитим језиком који је мешавина апстракције и фигурације. Он је човјек којему је готово све хоби. Необуздан, танан, пун енергије и фобија, са хипер сензорима, немирањем, крајње духовит, лијен, а и даље у пуном радном замаху.

Објашњавати га не вриједи, јер је то и немогуће, сам ће за себе рећи да је све то што за њега кажу тачно и много другачије, да баш није сигуран када је, како и зашто почело и куда све води. Можда је, ипак, најизвјесније од свега, када је он у читању, да му се подсвијест и надсвијест лијепо слажу у производњи ликовних бисера, који су драгу-

љи за сваку озбиљнију гајерију.

Скоро ће се навршити четири деценије како будванин Јован Ивановић црта и слика. А у том рому су двадесет и четири самосталне изложбе у престижним галеријама ондашње и данашње Југославије и некима европским.

А, збиља, како је почело? Да ли онда када је имао пет година и гурајући прст у ракију добио бестежинско стање, или када је пошао на Цетиње да полаже други разред гимназије и умјесто добрих одговора нацртао нешто што је збунило и његове вршњаке и, дакако, професоре. Снебивао се, када су га о њему питали и мајсторима кичице, професор од нерва, сликарчина Мило Милуновић „не могу да објасним, али сам увјeren da се у овом младићу криje некi ћavo. Лијen, несрећen, најчешћe u облацима, помalo чak nastran, ali pošto sve to буде одболовao, свашta се od њega може испилiti. Жivi bili, uvjerićete se...“

- Ђаво би га знао. Можда је мој драги професор мало претјерао, али чини се да ме је он најбоље прочитao. Из његове читанке ја и да-nas допуњавам свој портрет, иако никако да га саставим. Никако да начиним аутопортрет мојих mana и врлина, знањa и незнањa, вољe и апатијe... Али, контуре постоје. Ja јесам своју немирну младост кртио кичicom, рано почeo да мијењam свijet и svoju животnu sliku. Но, ukrotio сe сa запиљali и bilo je dobro. Mislim da su понешто научili.

Један час би bio сјајан, два лоша. Бјежао бих понекад из школе, од директора, других, кад се наљутim. Играo лопте с дјецом, приčao шале, слушао њих. Али када би се радио сви су запиљali и bilo je dobro. Mislim da su понешто научili.

Прије тачно 30 година у Будви је отворена Модерна галерија. Не само да је томе кумовао, него ћe Јован Ивановић бити метафора када се има у виду ова институција, итекако значајна не само за овај град, него и за Црну Гору, за Југославију. Будва је, великом дјелом захваљујући њему постала ликовни центар.

Послије Цетиња Јово одлази у Умјетничку школу у Херцег Нови, једну од уопште најчуднијих школа које су постојале на нашим просторима и које нажалost više nema. Послије тога иде у Београд, у атеље Мила Милуновића, остајe дviјe godine, koje ћe, po судovima onih koji dobro požnaju njegovo djelo, biti prekretница za њegov rad. Nakon Beograda slijede usavršavanja u Italiji, затim u Francuskoj, па u Čehoslovačkoj. A svaki od tih perioda udariо је снажан печат на уписачku грађu radoznalog Budvanića.

- У чудесном Новом, дочекalo me je најчудnije školsko društvo. Imali su gaće sa po jednom nogavicom, чупavi, дивљi, drugovi do dascice. Uzlazili su kroz prozore umjesto na vrata, izabrali me za predsjednika omladine pošto sam kupio dva kila hrleba u čuvenoj

Andrijevoj pekari. Aли готovo сви су били ћavolски талентovani. Mnogi od њих су постали сјajni сликари, прво због талента, а онда поради сјajnih profesora. Помalo и због јединственог амбијента у којему smo живeli.

Београд је, dјelovaо zbuњujuće u mlađog Јована Ивановића. Metropolu, poslije primorske fjake, izgledala je pomalo neštvarno, u svojoj ožbiljnosti, ožbiljnosti i neobaveznosti.

- Све је то смрио Милов атеље. Рекао је када сам се појавио: дошао је још један ћavo. Biо je и pлемenit i cиничan, mudar i proničljiv, u svakom trenutku је знаo da zbuни sagovornika. Учио сам, упијао, радио, a опет остајao некako svoj, nemiran i pomalo запуштен.

У Риму је провео седам незаборавних мјесеци 1969. Велике, немирне очи видјеле су оно што обичним сртницима промиче. Учио је, дружио се, уживао, измотавао се. Сљедећe године се обрео u престонici свијетa - Parizu.

- Невјероватно је колико се Италијани и Французи разликују. Ови први, заиста слични нама, знају из кафане да те одведу u svoj dom, на јело, пие, оргајање. Дигну цијelu породицу na ногe. Француз дugo mјerka prije nego што te pozove u kuću. A kada se to dogodi, onda si stekao prijateljstvo.

Замalo се није срио са Паблом Пикасом. Господин Варније с којим се Јово упознао, уговорао је преко Пикасовог секретара супрет, али, нажалost до њега није дошло. Генијални сликар је умро, али је Јово добио његову фотографију с потписом. Стари сликар је, наиме, рекао свом fotografu да пошаљe по неку свима с којима се није срио, a требalo је da то учини.

Јово Ивановић је годинама радио као педагог. Памте га генерације будванских основаца, наравно као нетипичнog учитељa.

- Један час би bio сјајан, два лоша. Бјежао бих понекад из школе, од директора, других, кад се наљутim. Играo лопте с дјецом, приčao шале, слушао њих. Али када би се радио сви су запиљali и bilo je dobro. Mislim da su понешто научili.

Прије тачно 30 година у Будви је отворена Модерна галерија. Не само да је томе кумовао, него ћe Јован Ивановић бити метафора када се има u виду ova институција, итекако значајна не само за овај град, него и за Црну Гору, за Југославију. Будва је, великом дјелом захваљујући њему постала ликовни центар.

Зa чудеснog сликаra из Budve, kazu da mu je boja sve. Poznati likovni kritičari примјењујu da je on majstor prteža, a crtež je, зна se, osnov svega. Na њegovim slikama sve sami kontrasti kolorita i linija, mora i plavine, forme i boje, zelenila i krsta. Јевговska slika, kazu opet,

ИЗЛОЖБЕ

Neki kazu da su 24 samostalne izložbe i manje za slikara koji već četiri decenije stvara.

- To vjerovatno kazu oni koji izlazu tri puta godišnje i time se hvale. Ja tri puta u toku godine mogu da izađem na dobru ribu, a izložbe... Bilo ih je koliko treba.

ne visi na zidu, она је uviđej negde između slikareve palate i posmatračevog oka.

- Ne znam ni kako slika nastaje ni zašto. Rođen sam tu uz more, испод пла-нина, па ваљda су ti kon-трасти normalni. Иначе kada ulazim u atelje nemam u glavi unaprijed neku na-rocitu pripremu. Почнем, па onda ispadam. Настајe. Уобличava se. Можда je to, opet, sve negde duboko u mozgu već naprano, pa ruka samo ide. Иначе dok ra-dim dozla-boga sam nemaran: четке igraju svoju igru, flase i boje razbačane, ту

kuću, kao freske u Pompeji. Помиšljaо sam, kada bi se trajalo od мене, којим бих ријечима покушао да дочарам оно што te слике nose u себи. Саме од себе јавиле су mi се ријечи пом-pejskog чичерона: sunce, more, krv... dodamo li i che-vrty element - вино, ат-mosfera mediteranskog am-bijenta, bi zaista bila potpuna."

Овим ријечима и још неким погођеним је Ђорђе Кадијевић објаснио како тaj zavicajni, mediteranski atavizam, осмишљava историјски anafronichnu појаву Јовановићevog en-

u kolache.

A tek muzika. Druženje i muzika. Jedno bez другог ne ide. Волио је да запјева, и они који га боље познају, кажу да је то знао добро да учини. Обожава Pavarotija i gusle. Italijske maj-storce sluša svaki dan, jednom mjesечно gusle. Majka mi je, veli, vožela taj stari instrument i ostalo je.

Шах, једна od љубави, takođe. Стекао је прву категорију, али никада се није ozbiljnije posvetio drvenoj igri. Два пута је remizirao са Tigranom Petersjanom. A među brojnim личностима, u које спадају круниса-

Сливалац и маштар у шренуцима без кичице

се ne зна ko piše, a ko plati. Znam samo i jedino šta tražim: bijelo platno. Ono je, dakle, izazov i tu počinje moj razgovor sa svijetom koji me okružuje. I onim kojeg ne vidim.

Za sebe каже da je toliko radoznao da sve preleti очima. Aли brzo, ne zaustavlja se predugo na неком detalju. Kada se probudi, каже, жели da vidi lijepe. A onda буде доста тогa lijeponog.

„Сјећам се једног водича из Pompeje koji је ходочасницима годинама понављao svoju давno srochenu sentenciju o љepote pompejskih fresaka. Сињоре и сињори, госпође и господе, ово slikarstvo stkanje је od tri elementa - sunce, mora i krvi. Ta tri fenomena, говорио је стари чичероне, чине суштинsko obilježje onog јединственog geografsko - historijskog ambiјenta koji se zove Mediteran.

Trebalо je da prođe mnogo godina, da se ponovo nađem na Mediteranu, u Budvi, pred slikama Јована Ивановићa, па da mi riјечi pompejskog водичa izronе iz заборавa. Bilo je ranо proleće, prošle godine, само некoliko дана učochi farnoznog zemљotresa. Slike su se prostirale svuda po zidovima Јовановићeve

формела. И стога ћemo, kada su slike u pitanju, tu malo statii, zaštati. Da bi o њima opet говорили други, позвани, u повећem antropusu.

Иако nemam hobiјa, kako rekoso na почетku ovog teksta, Јово ima više љубави. Jedna od њих je - kuvanje.

- Kada mi neko каже da my se moja slika ne svija, ja se i ne ljutim. Aли ako mi кажe da moj brodet ne vaљa, zapravljicim se.

Riba je, dakle u prvom planu kada spremam jela. Воли da se opreba i drugdje, kada su domaći specijaliteti u pitanju, ali sve mame. Жена je, каже, naučila dosta toga, па је сада u nepriči. Но, brzo se snaže: uviđek, bar tako каже, ima neku taјnu koju ne otvara.

He skriva to ni pred „rođenom“ женом - voli da vidi lijepe žene. Da se okreće za њom. Mушкиrci su, каже, samo lijeperi na utakmicama, u ringu i slično. Су осталu љepotu daјu же-

nera. A okružen je sa tri dame. Супругa Dragana, historičar umjetnosti razumije ga izvanredno. U svim stajnjima i svim fazama. Оплемењујe ga, дајe energetiju, подстicaje. Jedna kćerka каже on dvinja, druga lijepla. Marija i Ivana. Ova mlađa sva svoja, ne sluša ga kada slika. A i kod њe доста toga zdušenog.

Има Јово i фобијe. Не voli avion ni brodove. Nesiguran i u vazduhu i na vodi. Propali su mnogi lijeperi putevi u nepoznato, ali avaj.

- Ma шta ћu ja u Japanu. Pođem na pisanju i to je praznik. Razgledam, uživam, mame boje. Onda напуним torbu. И обавезан је bijeli luk. Чешњак. Nema jela u koјe ne ide. Jedino ne

ne главe, познати политичари, глумци, сликари, писци, критичари, новинари, издаваја Јевтешенка. Пјесника од нерва, мај-

ПОРТРЕТИ

У свом дому Јово Ивановић на видном mјestu држи dva svoja portreta. Урадili su ih, наиме, велики majstori. Prvi, његов учитељ, могућe u много чему и узор, Мило Милуновић, и Ђокидар Јакац.

- Milo je bio nездовољan onim što je uradio, iako je stalno tvrdio da moje ћavolje лице може da skine. Поеч је da цијela rad, ja sam mu ga istragao i sačuvao. Но, види se kuda je цијelo. Јакац me je načrtao nekoliko dana prije zemljotresa, kada je boravio u Budvi kao gost Moderna galerije.

стора интерпретације, шоумена. Došao je na њegovu izložbu u Budvi.

- Једне ne biram po zvanju, tituli, pa ni znača. Osjetim je li to taj ili nije. Dosadan beskrajno ili vrat, zanimljiv, drag. И то je moja jedina selekcija. A pošto je sve maće takvih, ja sam načepiše u svom manastiru. Аteљeu, gdje počinje moj mir da se širi. И kada radim, i kada malo radim i kada ne dijam platno. Сад radim iz nekog, ako se tako može reći zdravstvenog razloga. Но, imam i другогa - pun sam sam još. Како kad to ide: nekad se brzo umorim, nekad pak radim mnogo. Године su ozbiljne, ja se kuražim, snajkim. Bash u ateljeu. И тако prkosim, opet načepiše sam sebi.

C. Ш. Грегориј

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

**ИМА ЛИ РАЗЛОГА ЗА БРИГУ НАКОН ПОЈАЧАНЕ СЕИЗМИЧКЕ АКТИВНОСТИ
У СРЕДИШЊЕМ И ЈУЖНОМ ДИЈЕЛУ ЦРНЕ ГОРЕ**

СПОЉА ГЛАДАЦ...

(или: збој чеја је заборављено на сеизмичке тројице у масовној ћадњи у нашу обалу)

Током протекле јесени, нарочито у новембру, тле у Црној Гори се тресло. Јаки потреси су забиљежени и у сусједним земљама, нарочито у Италији.

Има ли разлога за страх, који је увијек присутан када у утроби земље "ж'заигра", нарочито на Црногорском приморју чији становници итекако памте априлску катастрофу 1979. године?

У сеизмолошком заводу Црне Горе, истичу да је током новембра сеизмичка активност регистрована у непосредној близини Подгорице, Даниловграда, затим на полуострву Луштица у Бококоторском заливу, у пограничном подручју према Албанији, у рејону Скадарског језера, али и у предјелима који граниче са Србијом.

Што се сусједа тиче најгоре је било у Италији. Њен централни дио недавно је захватила серија земљотреса, од којих је био најачи онaj у предјелу града Кампобаса (између 8 и 9 степена Меркалијеве скале на површини).

- Регион Динарида, у којему је "ж'смјештена" и Црна Гора представља дио амбијента, какав је добар дио Италије - каже др Бранислав Главатовић, директор

Сеизмолошког завода Црне Горе. - И земљотреси код нас су истог поријекла као и ови који су недавно по-тресали Италију. Републички сеизмолошки завод на чијем сам челу, својом аутоматском телеметријском мрежом од девет станица, врши континуирано осматрање и најмањих сеизмичких збивања, не само у Црној Гори.

Овај уважени стручњак, као и његови колеге који помно прате "игру" природе на овим теренима, не искључује могућност јачих потреса и до 7 степени Меркалијеве скале. Но, он наглашава да паници немајеста, да Црна Гора, нарочито њен јужни дио представља трусно подручје и да са земљотресима вриједи живјети. Уостalom као што је то случај са Јапаном, Калифорнијом, Италијом и другим земљама и крајевима свијета.

- Због комплексности геодинамичког процеса на Медитерану, сложености геолошке и структурне грађе Земљине коре, као и усљед веома компликоване слике напонског поља на овом простору, немогуће је ипак извести било какву научно аргументовану прогнозу о даљем развоју сеизмичности на Медитерану - рекао

С. Ш. Г.

ГОДИШЊА СКУПШТИНА СПОРТСКО – РИБОЛОВНОГ ДРУШТВА „ШИРУН“

ЗАУСТАВИТИ КРИВОЛОВЦЕ

Спортско риболовно друштво „Ширун“ одржало је 27. децембра у сали Скупштине општине Будва редовну годишњу скупштину, на којој је анализиран двогодишњи рад и утврђен програм рада за наредну годину.

Чланови „Шируна“ су и овом приликом упозорили на недопустиву појаву криминалних радњи када је ријеч о недозвољеном улову рибе на мору и констатовали, као и много пута раније, да је за сузбијање оваквих појава, потребно организовати ширу и ефикасну акцију на нивоу Републике, како би се заштитио рибљи фонд који је посљедњих година веома угрожен вандалским понашањем неодговорних појединача.

Говорећи о протеклом раду и активностима спортско риболовног друштва „Ширун“, Вукашин Анђушић, секретар друштва у претходном мандату је рекао да су активности овог друштва

на заштити мора од криволова, осталае у сјени недовољне бриге, тј. небриге надлежних државних органа да се сачува морско благо, и истакао да због неморала и криминалних радњи, поједини суграђани не бирају средства, да то морско благо униште. Он је казао да један инспектор Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду, није у могућности да нешто озбиљније уради на овом пољу. Занимљиво је да је тај инспектор без пловила, а покрива Бококоторски залив и Будванског ривијера.

Да је ситуација веома забрињавајућа, потврдила је и прича Илије Живановића. Он је саопштио својим колегама, да је само једнога дана док је пловио својом барком преbroјao 18 група „дина-мита“ на стијенама дуж морске обале. Био је принуђен, да се одмах удаљи из опасне зоне, како би избегао оно најгоре.

- То је катастрофа, јер то

што се догађа озбиљно не пријети само рибљем фонду - казао је између осталог Живановић.

На последице улова рибе динамитом и кочарењем, указало је пуно чланова „Шируна“, сматрајући да ће, ако се хитно не предузму мјере надлежних државних органа, за улов рибе на овом дијелу обале бити каоно, јер ће цио рибарски фонд бити уништен.

Директор ЈП „Морско добро“ Драган Иванчевић је упутио апел надлежним државним органима да се хитно формира обалска стража као што је то случај у већини земаља Медитерана, која би онемогућила све појаве које штете мору, а због чијих би активности море и обала изгледали много лјепше.

За предсједника „Шируна“, изабран је Тихомир Фабрис, а за секретара Мирољуб Митровић.

Р. Павићевић

УСПЕХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОЂАЧА БУДВЕ НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ САЈМУ У ПОДГОРИЦИ

ПРВА НАГРАДА ЗА АРАНЖИРАЊЕ ШТАНДА

Пољопривредни производи из Будве, награђени су првом наградом за најљепше уређене штанде на Другом пољопривредном сајму одржаном 15. децембра у Подгорици.

- На два квадратна метра, колико је износila површина нашег штанда, изложили смо 35 пољопривредних производа, карактеристичних за наше поднебље. Било је ту маслина и маслиног уља, меда, сира, цитруса, јабука, вина, лозоваче и јабуковаче, украсног биља... Захваљујући несебичном труду осморо људи који су радили на аранђирању, добили смо прву најраду заједно са екипама из Малесије и Чева-рекао је савјетник за пољопривреду у Општини Будва Васко Милановић, додајући да су Будвани и прошле године,

када је Сајам био регионалног типа, освојили специјалну награду за уређеност штанда. Оно што је веома битно за Будву је, према ријечима Милановића и проглашење Саве Орловића из Ластве за домаћиница са најбољим пољопривредним домаћинством у Црној Гори.

Милановић истичући

да је посебно велико интересовање показано за сир са овог подручја, али и за здраво и квалитетно воће, као што су јабуке и поморанџе. -Уз помоћ локалне али и шире заједнице, нашим бољим организовањем и категоризацијом производа, проблем продаје са нашег подручја где нема организованог откупна, услед чега се често јавља и вишак производа, био би прошlost. М.М.

МАРКЕТИНГ

BANEX "BANEX"

STANOVI ZA TRŽIŠTE

Tel: 086/452-790 069/023-569

banexgradnja@cg.yu

BUDITE SPONZOR
PRVOG TELETEXTA
U CRNOJ GORI

TV Budva

MARKETING
086/ 454 - 811

Info 101

>>

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ТРИДЕСЕТ ГОДИНА МОДЕРНЕ ГАЛЕРИЈЕ

ЗАДАЖЕНА НА ЛИКОВНОЈ МАПИ

Ретроспективном изложбом дјела сликара и вајара који су самостално излагали током протеклих 30 година, отвореном 21. новембра, Модерна галерија је обиљежила три деценије постојања.

Основана 1972. године, својом излагачком дјелатношћу, квалитетом програма, сарадњом са сродним институцијама заузима запажено мјесто на ликовној мапи Црне Горе. О њеној дјелатности написани су бројни текстови, из пера најистакнутијих ликовних критичара и историчара умјетности: Олге Перовић, Милана Маровића, Младена Ломпара, Драгана Радовановића, Ратке Ђетковић, Јиљане Зековић, Ђорђа Кадијевића,

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

О РОДОНАЧЕЛНИКУ ИКОНОПИСНЕ СЛИКАРСКЕ ШКОЛЕ ДИМИТРИЈЕВИЋ-РАФАИЛОВИЋ

ЛИКОВНА ОСТВАРЕЊА ЗОГРАФА ДИМИТРИЈА ДАСКАЛА

Ликовно стваралаштво надалеко чувене бококоторске сликарске школе породице Димитријевић-Рафаиловић оставило је свој значајни траг на подручју Црне Горе у времену од краја XVII до средине XIX вијека. Школа у оквиру ове рисанског породице, која је у току свог сликарског дјеловања активно трајала скоро пуну два вијека, изнједрила је зографе који ће својим талентом утицати на очување и преношење традиционалних византијских стилских и иконографских умјетничких схватања истрајавајући и одржавши се у налету бројних стилских различитости карактеристичних за наведени период. Тежња ка очувању традиционалних византијских стилских и иконографских особености оставила је свој дубок траг на подручју обновљене Пећке патријаршије, тако да је управо тзв. пећко-морачки сликарски круг са главним представницима, сликарима зографима Лонгином (1561 - 1593.), Поп Страхињом из Будимља (прелаз XVI у XVII в.), Георгијем Митрофановићем (поч. XVII в.), кир Козмом, Аверсаломом Вујићићем, Андријом Раичевићем и мајстором Радулом (XVII), пресудно утицао на појаву и развој бококоторске иконописне школе.

Према народном предању које износи архимандрит Дионисије Миковић, најстарији представник Димитријевића је "зограф", иконописац Ђорђе, који се у Рисан доселио из Македоније. Међутим, друго тврђење, које се сматра за сигурније, је да је родоначелник ове иконописне школе био зограф Димитрије Даскал ("дидаскалос" грч.-мајstor, учитељ). Претпоставља се да је Димитрије Даскал рођен у Рисну око године 1660, или се у овом времену у њему наслио, основавши ту и своју породицу. Према С. Накићеновићу, Димитријевићи су се доселили у Рисан из "Старе Србије", коју Г. Томић, са приличном сигурношћу, лоцира у област између између Пећи и Колашина. Иако су бројни истраживачи бококоторске сликарске школе настојали да открију прецизније поријекло њеног родоначелника, и даље је ова тема, прекривена тајном, остала само у домену претпоставки. У овом смислу вриједан помена је запис са иконе Успења Богородице из манастира Морача за коју се претпоставља да је 1713. године урадио син Димитрија Даскала, зограф Гаврило. Запис наводи да је Димитрије приложио по један цекин за ћеда Давида, бабу Јелијану, оца Босна, мајку Данчицу, жену Фему (Еуфемију) и за своју душу.

Икона са ликом Исуса Христа из цркве Св. Петра и Павла у Рисну сматра се прво иконописно оствра-

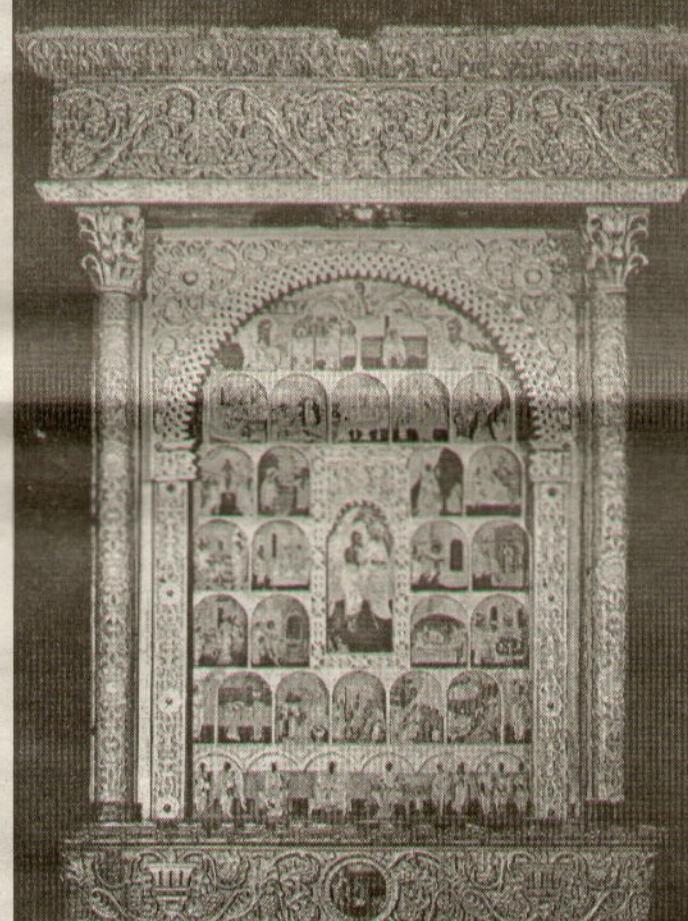
рење зографа Димитрија Даскала из године 1681/2. Такође се у ризници ове цркве налазе иконе: Св. Никола и Св. Ђорђе, Богородица са Христом и анђелима, Св. Јован Крститељ и Св. Сава, све са краја XVII вијека, које представљају рана дјела овог иконописца. Међу најранија Димитријева иконописна остварења спада и дио десетине плоче на иконостасу цркве Св. Љука у Котору из 1689. године, као и икона са представом Св. Ђорђа, Св. Љуке и Св. Димитрија. Скоро истовремено зограф Димитрије ради и иконе на иконостасу цркве Св. Ђорђа у Шишићима у Горњем Гребљу, док ће почетком XVIII вијека, ради на иконостасу цркве

Св. Николе у Пелинову (1717-1718.г.) које су уједно и посљедњи рад овог зографа изведен у "ал фреско" техники. Поред сцена из циклуса Великих празника, живота Богородице и живота Св. Николе, Димитрије Даскал је оvdje осликао и црквени календар.

Стил овог зографа карактерише особена декорativnost коју ће овај мајstor преузети од свог учитеља зографа Радула. Такође се Даскалов стил препознаје и по ликовима са несрэмјерно великом троугластим главама и израженим широким челом, наглашеним граfiцизмом и скоро дјечијој наивности у извођењу цртежа. Извјесna експресивност израза, хладни тонови икарната лица и употреба тамних умбра сијенки око очију светитеља, представљају једну особеност овог сликара зографа. У иконографском смислу Димитрије Даскал се, као и његов учитељ, везује за стару српско-византијску школу оформљену у кругу монашке умјетности Пећке патријаршије, бројни се са временом у коме нове барокне тенденције италокритског манира и руског импорта продиру у наше крајеве.

Зографи наследници Димитрија Даскала били су његови синови Димитријевићи: Гаврило (један од најбољих сликара бококоторске иконописне школе), Данило, Ђорђе и Рафаило, а касније и синови и унуци Рафаилови, чије је иконописно стваралаштво, такође, негде у већој, а негде у мањој мјери, тежило да сузбије необично јак талас ширења итало-критских импортованих икона и то посебно оне врсте коју је Венеција нарочито форсирала на чисто комерцијалној основи. Унуци Рафаилови, а синови Василијеви, Ђорђе и Христифор, важије за настављаче иконописачке традиције ове славне сликарске породице. Многе иконостасе у XVII в. Ђорђе и Христифор Рафаилови ће радији заједно, а под утицајем импортованих италокритских и руских икона ће се стилски све више удаљавати од стила и иконописног начина својих славних предака. Са Христифоровим синовима Ивом и Јовом изумрије послије скоро двије стотине година, послије дванаест сликара и иконописаца из пет генерација ове породице, претјетко на овај начин континуирана и даровита сликарска и умјетничка вјештина. Говорећи о овој познатој бококоторској иконописној школи, архимандрит Дионисије Миковић, књижевник и историчар, истиче: "Свака наша школа имала је икону Св. Крсне славе и другијех колико је ко хтио! Повиједали нам наши очеви, да су иконе радили мајстори Рафаиловићи из Рисна. Они су се с неким од њих лично познавали. Радили су за душу, а паре су примили тек да се љубом прехране, и још каже да су им „...иконе пропале при устанку 1869. године“.

Поред остварених иконописних дјела, Димитрије Даскал је оставио свој траг на фрескама, већ по менуте, цркве Св. Петка у лужитичком селу Мркови (1692.г.) и исте године на живопису цркве Св. Ђорђа у Шишићима и Св. Миле у селу Пријеради (срушену поч. XX в.). Најзначајније дјело овог иконописца представљају фре-

Икона Св. Јована у манастиру Морача

Св. Петка у Мркови (Лушићи).

Стилске и иконографске карактеристике Димитрија Даскала упућују да се нарочито формирао под утицајем зографа мајстора Радула, званичног сликара пећког патријарха Максимијана, коме је помагао при живописању цркве Св. Тројице манастира Прашкица и то године 1681. и зографа кир Козме и Аверсалома Вујићића у кругу иконописне радионице манастира Морача где је, 1714. године, урадио икону са представом Св. Јована Крститеља (типа кефалофорос-главоносни) са 24 сцене из његовог житија. Исту икону одређени истраживачи приписују руци Димитријевог сина Гаврила који је у морачком манастиру урадио икону Успења Богородице 1713. године, за коју се, опет, назађа да потиче од руке Ди-

ца, Христос, Св. Јован) у средини и мала икона са представом Св. Тројице у виду три анђела као „Гостољубље Аврамово“. Поред ових икона ваљало је издвојити и Распеће које се некада налазило на иконостасу изнад хоризонталне зоне са апостолима и веома оштећену престону икону Богородице са Христом од које су остале видљиве једино главе Богородице и Христа. Своје сликарско умјеће преузеће Димитрије Даскал од свог учитеља мајстора Радула који је, како је већ наглашено, у овом манастиру фрескама живописао цркву Св. Тројице, и то године 1681. Постоји претпоставка да су оба мајстора радила на поменутом иконостасу.

Поред остварених иконописних дјела, Димитрије Даскал је оставио свој траг на фрескама, већ по менуте, цркве Св. Петка у лужитичком селу Мркови (1692.г.) и исте године на живопису цркве Св. Ђорђа у Шишићима и Св. Миле у селу Пријеради (срушену поч. XX в.). Најзначајније дјело овог иконописца представљају фре-

СУСРЕТИ:
НИКОЛА КЛАКОР, КАРИКАТУРИСТА

"Писање је нека врста терапије: понекад се питам како се извлаче из неприлика они који не пишу не сликају, који не компонују музiku, како успијевају да избегну лудило, меланхолију, паничан страх којима је изложена људска природа" - записао је Грејем Грин, а пренео Габријел Гарсија Маркес у књизи „Риба је црвена“ Да ли је карикатура терапија, или необичан спој умјетности, духовитости и рефлексије, била је тема разговора са Николом Клакором, карикатуристом из Тивта.

• Како је почело ваше бављење карикатуром?

- Карикатуrom сам почeo да се бавим 1996. године на налогову Петра Мићовића, дугододињшег уредника спољнополитичке рубрике београдске Политике који је јељтовао код мојих. Те године Политика је објавила око 80 мојих карикатура, захваљујући Мићовићу.

• Запошљени сте у галерији јељтниковаца „Бућа“. Да ли вам то даје довољно простора за креативност, с обзиром да је то ипак специјичан посао?

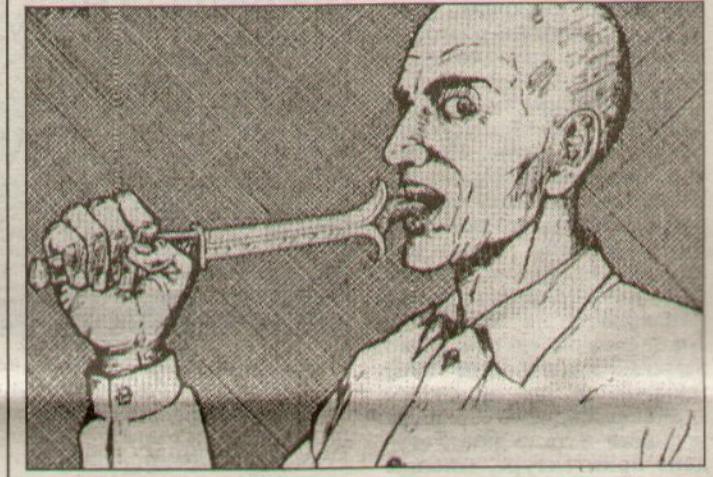
СВЕ СЕ
ВРТИ
ОКО
СТРИПА

дневно политичкој карикатури. Моји ликови су анонимни, не припадају ни једном познатом лицу из јавног живота.

• Због чега сте се определили за апстрактну форму карикатуре, која је ближа рефлексивности него анализи дневних дешавања?

- То је због тога што од 1996. нијесам јавно објављивао. Ако ћете да радите дневно политичку карикатуру морате прије свега имати ангажман да их продаете. Ако ћете да радите неку карикатуру везану за дневни догађај и ако је не продате за речима пола године, брзо се захваљујући Мићовићу.

• Објављивали сте карикатуре и у листу Данас и у не-

ким другим новинама?

- То се угасило највише због моје неамбициозности. Послије сам објавио неколико карикатура у листу Бока, а касније сам послao мејлове свим дневним листовима и часописима у Црној Гори, али није било feed-ка.

• Колико је карикатура умјетност?

- Себе не видим баш као умјетника. Радим оно што ми се свиђа на начин који ми се свиђа. Оставићу другима да процјењују мој рад, да ли се он може подвести под појам умјетност. Кажу да је стрип умјетност, могла би у неку руку то бити и карикatura. Колико су моје

НИКОЛА КЛАКОР

Рођен у Тивту, 2. октобра 1971. године. Основну и средњу школу завршио је у Тивту, дипломирао на Вишију школи ликовних и примјењених умјетности у Београду. У Центру за културу Тиват средином децембра имаје своју прву самосталну изложбу карикатуре.

карикатуре умјетност остајам другима да суде.

• Осим вишке времена посао галеристе омогућио је да упозната већину црногорских ликовних умјетника и да се приближијте њиховом раду. Ко је оставио највећи утисак?

- Да, то је погодност мог посла. Упознао сам скоро све актuelne ауторе и њихове радове. Највећи утисак на мене оставио је Роман Ђурановић који у свом раду има доста стриповског. Поглавно цијеним радове тиватских сликара Јубомира Попадића и Момчила Маџановића који у својим сликама оживљава на неки начин стрип манијер, барем ја то тако виđим.

У његовим сликама има доста свјетlosti што ми се тако посебно свиđa. Жељко Комићеновић

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ПОДСЈЕЋАЊА

МОЗАИЦИ ОТКРИВЕНИ ПА – ЗАБОРАВЉЕНИ

• Археолог професор др Војислав Јовановић о конзервирању петровачких мозаика прије чештресе седам година

Почетком прошлог вијека на имању породице Гргевић у Петровцу откривено су двије римске виле чије су подове украшавали мозаици. О једном мозаику кога чине три рибе са једном заједничком главом, данас се, нажалост, зна само из литературе. Други је ту, сачуван и опомиње нас да не заборавимо да су ту, на нашим просторима живјели стари Римљани. Овај мозаик је конзервиран давне 1961. године. Члан екипе која је радила на санацији био је и професор др Војислав Јовановић, археолог, редовни професор београдског универзитета, данас у пензији. Јубазни професор Јовановић, увијек је спреман на разговор када је тема археологија.

• Сјећаје ли се љеша 1961. године када сите радили у Пештовцу?

- Да, како да не. На позив тадашњег директора Завода за заштиту споменика, нажалост покојног Вељка Ђурића, Шуље како смо га звали, дошао сам у Петровац. Главни конзерватор је био Миле Јовићевић, а ја сам имао задатак да израдим опис мозаика и да прикупим теренске податке. Са нама је радио и тада млад студент архитектуре, мислим да се презива Арсић, кога сам виђао касније у Београду. Он је имао задатак да детаљно нацрта мозаик.

• Како су тада радили?

- Мозаик је био доста уништен. Услед слијегања земљишта подлога је попустила на више мјеста, што је изазвало знатно оштећење. Конзерватори су ваљано обавили свој посао. Проблем се појавио када се родила идеја да се мозаик премести на обалу и то усправно, да се од њега направи нека врста паноа, туристичка атракција. Ја сам био апсолутно против тога. Сматрам да је веома важно све што археолози пронађу, ископају, треба га максимално сачувати на мјесту где је. Некада то није могуће, например Лепенски вир је морао да се премешта

Римски надгробни споменик који се данас чува у Археолошком музеју у Сплиту.

га можемо датовати у III - IV вијек наше ере. Намеће се и питање ко су мајстори. Овде можемо само да нагађамо. Можда су и наш петровачки мозаик радили мајстори из главне радионице у Салони, то су само нагађања. Остаци архитектуре су сасвим скромни. Услед подизања међа и стварања тераса, терен је дефинитивно изгубио ону конфигурацију терена која је могла дати значајније податке.

• Са искошом локалитета и римска камена надгробна илоча.

- Да, тако је. Данас се она чува у Археолошком музеју у Сплиту. Својевремено је у Петровцу боравио дон Фране Булић и том приликом је тај надгробни споменик прејеђен у Сплит. Мени су уступили фотографију споменика и успио сам уз помоћ проф. др Милутина Гара-

жемо реконструисати римску Будву. Чињеница је да Плиније Млађи помиње Будву међу градовима римских грађана, чињеница је и да сви гробови с њене некрополе докumentују чисто римске форме сахрањивања. То нам јасно показују да је Будва била типичан римски град, у којем се одвијају удобан живот окружен свим тековинама античке цивилизације: удобне куће, трошеви, фонтане, светилишта и велика јавна купатила. Није искључено да је Будва имала и позориште. Знате, као гробни прилози јављају се коштани жетони који су служили као улазнице у театар. Да је римска Будва била богат град упућује нас и богатство и луксуз предмета пронађених у гробовима. Осим чувеног сидонског стакла, заступљени су предмети из Александријских, кипарских и италских занатских радионица. Увоз луксузне robe и градња великих надземних гробница нагло престаје крајем II вијека. Будванско гробље из III и IV вијека само је скромно гробље. То нам указује да је римска Будва не само била захваћена економском кризом, него да је и становништво почело да се осипа, град се напушта. Постепено се становништво сели на пољопривредне посједе. Крајем III вијека у околини Будве, у Петровцу, на Превлаци код Тивта налете оружане пољопривредним зградама. Могуће је да су Миришта, са својом вилом рустиком управо такво пољопривредно насеље. Ову претпоставку разјасниће нам тек систематска археолошка ископавања.

шанина да га растумачим. За нас је овај споменик веома важан јер вријеме његовог настанка нам служи као одредница за појаву римског насеља на овом локалитету. Према садржини и епиграфским особинама овај натпис би се могао датовати у I или евентуално II вијек наше ере. То су нам још увијек претпоставке, тек систематска археолошка ископавања овог локалитета

Разговарала:
Јелена Јелушић

МАЛО ПОЗНАТА ИСТОРИЈА

Догађај о којем је ријеч збио се, заправо, мало прије одлучног устанка у Кривошијама и Боки. Други бокешки устанак започeo је јануара 1882. године, но и прије крупнијих покретања устанка на простору Боке, извођene су герилске акције. У овом догађају могло се установити како некада традиционална казивања добро и потпуно кореирају са подацима које пружа архивска грађа.

У селу Камено, у херцегновској општини, старији житељи памте протагонисте догађаја у презименима Бронзић, Вуковић и Стијепчић (Стијачић), а понеки, и именами. Заиста, у архивским документима херцегновског архива, пронашли смо имена учесника, али и мноштво детаља везаних за прилике у Боки. С друге стране, само се уградњом детаља које пружа традиција могло сазнати о судбинама актера овога догађаја након дуге кривошијске буње. Будући да је у Каменоме овај догађај упамћен сасвим нејасно, изузев имена учесника, било је занимљиво видjeti шта лежи у архиви старе новске општине.

Наиме, негде пред крај 1881. године, ови Камењани су уништили жандармеријски патролу у близини свога села. Из документата новскога суда се видјело да су живот изгубила четворица кадета жандармерије.

Прави документ на који се нашим истраживањем у херцегновском архиву најшло је упит херцегновског суда од 29. децембра 1881. године. Суд пита о „понашању и кућњем бићу (кућном гласу, прим. аутора), Јова Николе Бронзића, Симе Јововића Вуковића, Симе Јововића Стијепчића с Каменога и Јова Сутића из Црне Горе“. Одговорено је да је био сваки добrog понашања док се нијесу одметнули а Сутић није наш, па не знаамо“. (1) Одмах послије тога римски парох у Херцег - Новом „позивље на 4“ так на парастос погинулим четврти жандарима на Камено“. (2)

Из ових документа је било јасно да се најшло на архивски траг једног догађаја у Каменоме, против жандармеријске карауле или патроле жандарма. Остаци карауле и данас стоје на Шљемену у Каменоме. Казивања Камењана упућују на два могућа мјеста забивања: Диздарицу, и Каменску гомилу. (3) Група устаника боравила је и крила се од потјера у гребену Субре у масиву Орјена у Симовој пећини, која је и прозвана по Симу Вуковићу. Тим поводом барон Јовановић је телеграмом од 30. јануара (бр. 476) наредио да

У бојазни од рефлекса бу-

О ЈЕДНОМ ДОГАЂАЈУ У ОРЈЕНУ У ДРУГОМ БОКЕШКОМ УСТАНКУ

не у оближњим Кривошијама, а послије овога догађаја, царско - краљевско политичко Изложење издаје 25. фебруара 1882. године објаву сљедећег садржаја: „Нј. Преузвишеност Гос. Намјесник у дој овору са ц.к. Призваним Судом и Вишим Државним Оѓвјетницом у Задар, нашао је поштovanom одлуком од 22. фебруара т.ш. Б. 28/94. увесьти на шемелу Јарафраша 429 постунији казнене Јарнице пријеки суд за злочин буње у цијелом околију Објине Ерцег новске. То се дава на обје знање, усљед налоћа 24. тек. Бр. 481. од ц.к. Котарског Поглаварства Котору.“ (4)

Не може се сумњати да је овај и догађаји са жандармеријским кадетима у Каменоме у вези са Другом бокешком буном. Вјероватно је ова акција изведена као чин солидарности са Кривошијама.

Крајем јуна 1882. у Котору је начињен допис царско - краљевског Котарског Поглаварства упућен Општинском Управитељству у Херцег - Новом у којему се то Управитељство позива „да изволи објелоданити овде уложене обзнате у пограничним селима дуж Убала и Кривошија а то средством главара или сеоских старјеница“. Ове су обзнате садржале позиве за повратак кућама одметника. (5)

Мало касније, Котарски Поглавар се интересовао за успјех акције (амнистије) и упутио нови допис: „Уз поштак обзнати посластих Вам са мојим доказом 26. Јуна т.ш. бр. 1521/рес. молим да ме извјестите о усједију поизвиша.“ (6)

Погинулим жандарима одржана је миса 4. септембра 1882. године у 10 сати у цркви Светога Јеронима у Новом.

Јован Николин Бронзић, син познатога каменског земљопосједника и трговца усписио се пребацио у Црну Гору, а затим преко Италије, емигрирао у Америку. Благодарећи пок. Вељку Радуловићу из Мојдежа, дошли смо до фотографије „одметника“ Јова Бронзића, начињене у Америци. Симо Вуковић је, према предању, ухапшен у покушају да се пребацио у Црну Гору.

Горан Комар

(1) АХ, ОХ, 1881/12 (Архив Херцег - Нови, Општина Херцег - Нови)

(2) АХ, ОХ, 1882/9

(3) Казивања пок. Јанка (Гојка) Бронзића и Николе Бронзића, биљешке Рада Милове Радовића

(4) АН, ОН, 1882/115

(5) АН, ОН, 1882/139

(6) АХ, ОХ, 1882/159

(7) АХ, ОХ, 1882/97

(8) АХ, ОХ, 1882/353

(9) АН, ОН, 1882/353

НАКОН ТРОГОДИШЊЕ ПАУЗЕ БИЋЕ ШТАМПАН 23. БРОЈ ЧАСОПИСА „БОКА“

Након трогодишње паузе поново ће бити штампан часопис „Бока“, зборник за науку, културу и умјетност. Ријеч је о 23. броју који свијетло дана треба да угледа до краја године у издању Градске библиотеке и читаонице. Почетком јесенца Издавачки савјет и редакција утврдили су садржај зборника који ће имати 12 радова, 9 прилога и један рад у рубрици града. Укупно око двадесетак ауторских табака. Изабрани су радови: „Херцег - Нови у доба пропasti Млетачке републике и Наполеонових ратова“ аутора др Богумила Храбака и „Споменичко наслеђе Херцег - Новог“ Светислава Вученовића. Др Душан Мартиновић пише о представницима породице Војновић у руској војсци а Зорица Чубровић о урбанистичком развоју Пераста. „Палата Змајевић“ рад је Катарине Клисавац а Катарина Николић пише о црквама на Кривошији. Ту су и радови Бориса Дабовића,

ПРВИ ПУТИ ЕЛЕКТРОНСКА ВЕРЗИЈА

Оливере Доклесић, Ђабе Мајара, Драгиње Маскарељи, професора Дарка Антонића и др Радославке Радојевић. Сви имају рецензије а „Бока“ ће први пут имати и електронску верзију. Биће представљена на сајтовима „Растко Бока“ Херцег - Новог а можда и на сајту комуникације Београд. Резиме часописа биће и на енглеском језику.

Новац за издавање часописа „Бока“ око 2.000 евра, обезбиједила је општина Херцег - Нови али је на Издавачком савјету договорено да се успоставе контакти и са локалним управама Котора и Тивата ради могућег договора о заједничком финансирању овог значајног зборника коме је тема била и остала Бока у свим аспектима научно - културног и умјетничког стваралаштва.

Часопис излази од 1969. године и до сада су штампана 22 броја, са 6.500 страница и преко 400 научних и стручних радова 150 аутора. Д. Ивановић

ДУХОВНО НАСЉЕЂЕ

МАСОВНА КУЛТУРА И ЦРКВА

Идеја глобализације и нове свјетске поредак отворили су питање нове европске културе коју карактерише сумрак хришћанства и нови стандарди у складу са „новим добом“ потрошачким друштвом ж'глобалног села“.

Нови стандарди и помјеђирање етичких норми отворили су нова питања и теме за хришћанство и православље данас. Црква мора да одговори на искушења човјека данашњице и остане глас савјести човјечанства - брод спасења, како је и представљена у хришћанској иконографији.

Секуларизовано друштво карактерише систем у коме је смањена улога Цркве, карактеристично је дистанцирање од вјере (често под изговором мултиконфесионалних заједница у већим градовима и земљама Европе), смањење броја вјерника и распадање јединства вјеровања.

Образовни систем је поремећен (често не постоји катихизис већ религијско образовање као опште учење, набрајање св. религија), питање истине се сели у област науке. Самим тим питање истине је релативизовано и поприма свјетовни карактер. Религија се у оваквом друштву третира обично као ж'превазиђена ствар“, остатак прошлих времена чиме се помјерају и моралне норме и стварају нове - новог нехришћанског друштва. Питање слободе и људских права које је често стављено на прво место повлачи заиста много питања и дилеме које су посебна тема.

У секуларизованом друштву хришћанство се обично третира као „скуп моралних норми“ а Црква се често изједначава са идеолошко - друштвеном институцијом (или идеолошко - друштвеним институцијама). Тако су форме испољавања религиозности измијењене - све већи број људи тврди да су религиони и своју религиозност доживљавају као строго индивидуалну ствар налазећи да није потребно присуствовање богослужењима.

У светlosti православне вјере, оваква пракса је немогућа јер из богослужбене праксе извире идентитет цркве и вјерског живота. Живот у вјери подразумјева „сарадњу“ - синергију Бога и човјека. Црква је обиталиште благодати Духа Светога где се човјек као слободно биће сусреће са Живим Богом, кроз Св. Тајну Крштења и Св. Тајну Евхаристије и тиме почине „процес“ обожења палог човјека (пале природе).

Бог је откријена Истина („Ја сам Пут, Истина и Живот“ Јн.), а пут којим се до те истине долази, метод њеног откривања, увијек и свагда, кроз вјекове исти. Христос Богочовјек је „мјера људског раста“. Приклонити се Богу значи опредijелити свој живот за вјечну Истину и Доброту, обитавати у доброти - значи изједничарити са Богом.

Одабавање Бога и његових вјечних добара није ништа друго до „обитавање у злу“ (а „зло је одсуство добра“). Подредити вјечну Истину и Доброту, земаљским промјенљивим захтјевима је обезвређивање истине.

Секуларизовано друштво у име „слободе човјека и права на вјеру“ није дове-

ло до тако тражене вјерске толеранције већ је чешће послужило за омасовљавање вјерских секта (чиме су пред државом доведене у знак једнакости са традиционалним свјетским религијама, сјетимо се само оснивања „Сатанске Цркве“ и А.Ш. Л. Веја који је искористио амерички Устав и амандман о вјерском слободама, 1966. Сан Франциско) и отуђење човјека данашњице. Савремени човјек, посебно млади људи у трагању за личним и вјерским идентитетом често су жртве оваквог система.

Поремећен систем вредновања, улога и утицај мас-медија довели су до процеса стварања планетарне културе већ поменутог „глобалног села“ у коме су старе традиције превазиђене. Јудски лик - човјек као икона Божија не постоји, постоји тржиште са својим сопственим вриједностима и његове потребе.

Културну колонизацију извршавају по правилу економски развијене земље (10% у односу на 90% неразвијених).

Једну од првих „планетарних инвазија“ извршио је у умјетности Поп - арт, средином 20. вијека.

„Индепендент груп“ сликара у Енглеској, која је крајем педесетих година пласирала Поп - арт, бавила се исправа истраживањем масовне културе и њеним утицајем. „Икона“ Поп - арта, колаж Ричарда Хамилтона „Шта је то што свакији је већи? Човјек који има знање, или скуп информација пројењњивог скватања морала, обездуховљеног и бездушног? Ако је нешто добро зато што је у служби науке и штети неком другом људском бићу - какво је онда то „добро“? Јер „добро које се не учини на добар начин није добро“ (Св. Симеон Нови Богослов).

И ко би могао да буде пут и путоказ врлинског живота, ако то није сам Бог? Секуларизовано друштво, друштво без Бога - скупљено око личног или општег интереса, ма какве предности истицало - оно ипак обезвређује човјека као личност, намећући терор тржишта и потрошачко друштво као нови модел постојања. Друштво будућности у коме је „све дозвољено“ биће најнижа тачка човјековог развоја, јер ће бити обиљежено највећим моралним падом по свим питањима (питање брака, породице, потомства, еколоџије, клонирања људских ембриона, сексуалних слобода, и др.) јер човјек без Бога и човјечанство без Бога, без обзира на технолошки напредак, остају само долина плача.

Из свих ових разлога религија као најдубља пореба човјековог (или људског) бића, не може бити маргинализована.

Хришћанство није прости скup моралних правила већ путоказ човјеку у свим временима и порецима, учени човјека да јму јесте дозвољено, али му није све на корист“, како да не злоупотријеби своју слободу.

Јер злоупотребом слободе и долазимо до оваквих посљедица у друштву, стварања сурогата и потпуне деградације.

Миља Радовић,
дипл. теолог

стос је Икона Бога Живога. Када се деградира човјечији лик и личност, деградира се и лик Божији у њему, а самим тим његова вриједност и смисао.

На овим хришћанским вриједностима почivala је вјековima европска култура (јер култура и извире из култа, какав је култ - онај је и култура), одличићи се ње - одличићи се човјека као смисленог бића.

Масовна култура с друге стране, стандардизовала је хаос у умјетности или и другим областима људског живота. Са собом је донела и идеју слободе, толеранције и благостања, али и духовно дезоријентисано друштво. Овакво друштво, као што смо већ рекли, карактеришу на првом мјесту промјене етичких норми (отвара се питање друштвеног морала по питању сексуалних слобода или клонирања нпр.) и тако до опасног питања будућnosti човјечанства и суморних прогноза, којима ће највише морати да се баве социологија.

Оно што је за хришћанство битно јесте питање колико је болесно савремено друштво и како помоћи човјеку данашњице да оздрави?

Савремена мисија Цркве у свијetu свакако по тежини времена у коме се налази, мора се бавити актуелним проблемима и искушењима „новог доба“.

Морална ерозија и образовање који не почивају на развијају врлине у човјечку (богообразовању) какве ће резултате донијети? Човјек који има знање, или скup информација пројењњивог скватања морала, обездуховљеног и бездушног? Ако је нешто добро зато што је у служби науке и штети неком другом - Локомотива дими, чују се њени звиждаци, а Саратова све ће на виши ниво најавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова, не могу јој помоћи, помицам што да радим ако у возу почне порођај. Присјемам се приче у којој Горки описује како је појавио је десет километара прелазио је приближно за два сата; народ га је зато популарно звао Стријела. Више пута са овим возом путовао и знао се наспавати док стигне, али путовање Стријелом за Саратов шестог новембра не могу никада заборавити. У купеу Нина се пресавија од повремених болова,

**ЗАВОД ЗА ШКОЛОВАЊЕ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ ЛИЦА СА ПОРЕМЕЂАЈЕМ СЛУХА И ГОВОРА
ОБИЉЕЖИО 55 ГОДИНА УСПЕШНОГ РАДА**

- Општималини услови за боравак и школовање у котарском Заводу
- Важни резултати на социјалној инспирацији ученика

Крајем новембра у Котору је обиљежен изузетан јубилеј - 55 година рада Завода за школовање и рехабилитацију лица са поремећајем слуха и говора. Установа која је, као и многе за потребе хендикапираних

У СВИЈЕТУ ТИШИНЕ

Карска радионица, фризерски салон, штампарија, а ученици се обучавају и за угоститељска занимања. Имамо и стоматолошку ординацију отвореног типа чије услуге може користити и грађанство. За остале занимања наши ученици се

најбољи начин потврђује мултидисциплинарност и повезаност разних специјалности у корист оспособљавања хендикапираних детета које се кроз школовање у тој установи припрема за самосталан живот. А има слушајева и да свршени

техничким помагалима неопходним за развој слуха и говора. У настави се користи 30 специјализованих ученицима које поред аудио визуелних помагала користе и рачунаре. Постоје и клубови за више узраста, затим полигон за мале спортиве и физичко-техничке дешавања, амфитеатар, пространа трпезарија са модерном кухињом затим модеран интернат за смештај ученика, као и апартмани за гости и стручњаке - истраживаче који бораве повремено у Задру.

Брига за усавршавање стручног кадра и везу са установама од посебног научног респекта и уважавања трасирају је дугогодишњи директор проф. др Перута Ивановић који је, у своје вријеме, склопио споразум са Дефектолошким факултетом у Београду и та сарадња траје до наших дана. Професори из котарског Завода често похађају семинаре и друге облике стручног усавршавања где су, неки старији, већ досегли и ново предавачи и референти чији се радови с пажњом, прате с обзиром на научно истраживачки рад на терену.

Преданим радом, Завод је стекао афирмацију у стручним круговима, као и код представника разних организација из свијета који су га обилазили, а оно што је посебно, посљедњих година, запажено, је рад у слободним активностима драмске секције. Са три позоришне представе ученици и наставници Завода скренули су пажњу културне јавности, обишли многе градове у нашој земљи, а два пута су били и у Италији. Док посљедња представа „Обала нова“, већ има позиве из страних земаља.

Котарски Завод тако је на најбољи начин наставио дугу традицију (познату још из средњег вијека, када је у Котору било установа за хендикапираних) сигурног уочишишта и места пуног образовања хендикапираних лица.

Д. Давидовић

оспособљавају у привредним колективима. Котора и, морам истаћи, да је та сарадња већ деценијама врло добра, а глупа лица су у Котору најшла на одговарајући третман, како у школи, тако и на мјестима где проводе практичан рад, а и у граду, уопште. То је за њихову социјалну интеграцију врло битно - рекао је директор Завода Борислав Кашићелан.

Завод за школовање и рехабилитацију лица са поремећајем слуха и говора је једина установа те врсте у Црној Гори и, током минулих пет и по деценија, стекао је пуну афирмацију, како у земљи тако и у иностранству. У Заводу се на

средњошколци из котарског Завода наставе школовање у вишим школама или факултетима.

У котарском заводу посебно се води рачуна о амбулантно - поликлиничкој и диспансерској здравственој заштити.

У опремљеним ординацијама

пружају услуге из области педијатрије, оториноларингологије, стоматологије, логопедије, аудиометрије, неурологије, психологије... Сарадња са медицинским установама у Котору је на завидном нивоу, а љекари специјалисти су у радном односу или стручни сарадници Завода.

Завод је опремљен апаратима САФА за индивидуални и групни рад и другим

установама.

У нашем Заводу одавно постоје кројачки салон, обу-

чија, ни ка другим породицама.

Забрињава губитак породичних осјећања и припадања, апатичне и пародоксалне комуникације (комуникације кроз гест или давање новца уместо љубави), недостатак и недоследност постављених ограничења, занемаривање власните улоге, досада, недостатак супститута за породицу, нестанак традиционалних вриједности и основних моралних начела (његовати и вјеровати у неког малог бога у себи), запостављање духовитости, телевизијска тиранија и опасност електронског аутизма савремене силиконске генерације.

Високим индексом контагиозности, забрињавајућим прозелитизмотом, агресивном и организованом понудом дрога на нарко сцену, могу се објаснити буфе или епидемска ширења дрога, као хемијске епидемије забрињавајућих размјера. (Према неким истраживањима један хероиноман, током свог адиктивног "стажа", ства-

ра 4-5 нових зависника. Стога, неопходно је са сцене уклонити што већи број зависника, а имидž зависника учинити чеј пријављачним идентификацијама узорима, јер се дрога мучевито уклапа у животни стил младе особе.)

Револт омладине против ауторитета вишиштруко је подстицан. Поштрење је јај међу генерацијама. Дрога се јавља као осветнички тријумф избором негативног идентитета са симболиком кажњавања родитеља. Извјестан број младих бира разочарано повлачење из социјалних простора, клизи ка субкултури или контракултури.

Тражење задовољства окренuto је дрогама, секуналном експериментисању (промискуитету), малојељничкој делинквенцији и криминалитету, непријатељству и агресивности, а не мали број младих постали су марионете вјерских, чак сатанистичких секта.

За дроге и алкохол опишују сљедећи ток: навика, адикција, физичке болести, социјално пропадање, психијатријске болести, детериорација, депривација.

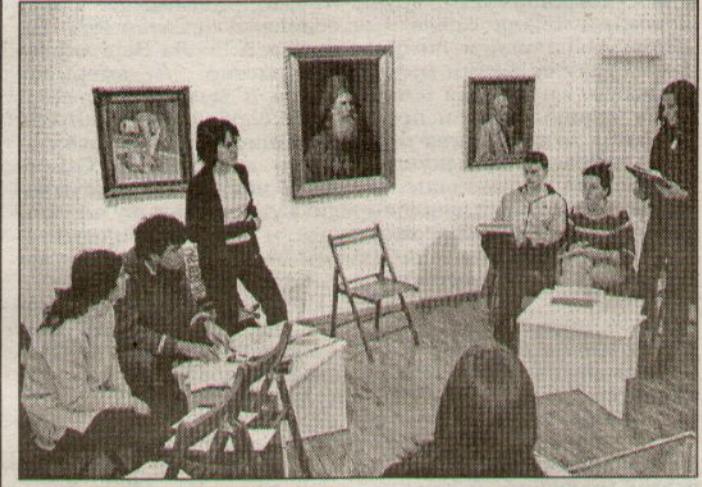
Сексуално експеримен-

МЕЂУНАРОДНИ ДЕБАТНИ ТУРНИР

ЈОШ ЈЕДАН УСПЈЕХ БУДВАНСКИХ ДЕБАТЕРА

У организацији Центра за креативну комуникацију „Логос“, а под покровитељством Општине Будва и Института за отворено друштво из Подгорице, у Будви је од 19. до 22. децембра одржан међународни

Марковић). Од 36 такмичара који су дебатовали на енглеском судије су за најбоље говорнике прогласили: Санџијана Фанику (Букрешт), Николету Јулу (Букрешт) и Петру Марковића (Будва).

Дебатери у Модерној галерији

дебатни турнир, први те врсте у Црној Гори за шест година колико већ постоји дебатни програм у нашој земљи. Турнир је окупио 66 такмичара и 30 водитеља клубова из БиХ, Македоније, Румуније, Србије и Црне Горе, а тема о којој се расправљало била је „Актуелни феминизам угрожава институцију породице“. На турниру је наступило десет тимова који су се такмичили на материјем језику и 12 на енглеском, а упоредо с такмичењем био је организован и семинар за обучавање водитеља нових дебатних клубова у Црној Гори.

У дијелу такмичења на материјем језику екипа дебатног клуба „Данило Киш“ из Будве (Ирина Копривица, Предраг Зеновић и Јелена Перешић) освојила је прво место. По оцјени судија најбољи говорници на материјем језику у конкуренцији 30 дебатера биле су: Предраг Зеновић (Будва), Марија Жиковић (Петровац) и Јелена Перешић (Будва). Прво место у дебати на енглеском језику освојио је тим из Румуније, док је екипа из Будве била друга (Ирина Никчевић, Боро Миловић и Петар

Д. Р.

МЛАДИ И НАРКОМАНИЈА

Пише проф. др. Јован Букелић

ЕТИОЛОГИЈА: БЈЕКСТВО ОД РЕАЛНОСТИ, ХЕДОНИЗАМ, ТРАГАЊЕ ЗА СМИСЛОМ ЖИВОТА

са, ни ка другим породицама.

Забрињава губитак породичних осјећања и припадања, апатичне и пародоксалне комуникације (комуникације кроз гест или давање новца уместо љубави), недостатак и недоследност постављених ограничења, занемаривање власните улоге, досада, недостатак супститута за породицу, нестанак традиционалних вриједности и основних моралних начела (његовати и вјеровати у неког малог бога у себи), запостављање духовитости, телевизијска тиранија и опасност електронског аутизма савремене силиконске генерације.

Високим индексом контагиозности, забрињавајућим прозелитизмотом, агресивном и организованом понудом дрога на нарко сцену, могу се објаснити буфе или епидемска ширења дрога, као хемијске епидемије забрињавајућих размјера. (Према неким истраживањима један хероиноман, током свог адиктивног "стажа", ства-

ра 4-5 нових зависника. Стога, неопходно је са сцене уклонити што већи број зависника, а имидž зависника учинити чеј пријављачним идентификацијама узорима, јер се дрога мучевито уклапа у животни стил младе особе.)

Сексуално експеримен-

тисање води промискуитету, проституцији, хомосексуализму, разним обличима силовања, венеричним и другим болестима.

У малојељничкој делинквенцији и криминалитету доминирају: интензивно запуштање, скитања, крађење, насиље, напади, пљачка.

Све су бројнија испољавања агресивности и непријатељства, међу којима су: изгради, деструкција, несрће, повређивање других, мучења, осакаћења, убиства, самоповређивања, аутодеструкције, самоубиство.

Кандел (1980) описује фазе развоја зависности:

- пиво-вино-цигарете
- жестока алкохолна пића
- марихуана
- адиктивне дроге.

У биопсихосоцијалном моделу зависности значајне су вјештине превазилашења стреса и вјештине саопштавања притиску вршњака, дилера или наркотичког сцене да се узме дрога. Иако се све више уважавају генетске поруке које су нам остављене, затим истицаје "токсикофилске спремности" (Бисио) у генетици зависности, према којима постоји генетски или биохемијски условљен већи афинитет за дроге, трансгенерацијско преношење зависности од психоактивних супстанција, теорије социјалног учења (Бандура, 1969) указују на изразит утицај социопсихолошког простора, у којем се често његује прави култ и деинфикација дрога, а субкултуре дјелују као поткрепљивачи да се клизи избору дроге као беца групне припадности. Не смију се занемарити потреба за узбуђењем (билојски хедонизам), мањак Б-ендорфорина задуженог за тзв. хај узбуђење, затим депресивност, суцијалност, анонксијозност, неуротицизам, социјалне инхибиције, одсуство са-моуздања.

ОД ВРТИЋА ДО ИНДЕКСА

ЕСЕЈИ МАТУРАНАТА

ЗАШТО ЧОВЈЕК МОРА БИТИ ДОСЉЕДАН НА НЕДОСЉЕДАН НАЧИН

(На часовима филозофије, заинтересовани матурanti су добили задужење да прочитају по један есеј неког од савремених филозофских писаца, да размисле, а потом и напишу свој коментар о онеме што су уочили као најбитније. У тексту који слиједи, ученица гимназије анализирала је есеј польског филозофа Лешека Колаковског *Похвала недосљедности*.)

Када окарактеришемо неку личност као досљедну обично под тим подразумијевамо принципијелну особу која се чврсто држи својих ставова, истрајна је у својим идејама и дјелује у складу са њима. Насупрот томе - недосљедност се третира као својеврсна превртљивост, непостојање принципијелности, ради се о особи која је конформиста и некритички подложна утицајима.

Лешек Колаковски у есеју *Похвала недосљедности* износи аргументе зашто недосљедност садржи у себи позитивну компоненту, и зашто се много лакше људи опредељују за њу. Ако прихватимо његову дефиницију да је досљедност подударност понашања са мишљењем или подударност мишљења појединца са духом времена и општеважећим нормама, на самом почетку видимо да се заправо говори о досљедности са два аспекта - индивидуалног и социјалног. Особа може бити досљедна самој себи, или идеологији која постоји у друштву. Критика Колаковског је првенствено усмјерена ка досљедности прихватања тренутног стања у друштву. Наводи пример Жозефа де Местра који пише похвалу инквизицији која је судила Галилеју. Зашто? Јер, иако је Галилеј дао обећање да неће писати и ићи Коперниковим трагом, није могао да се уздржи од тога и био је, по де Местровим ријечима, недосљедан. Ово је већ екстремно виђење досљедности - није битна истина, ни наука, ни човјеково сазнање - важно је само да је појединачно досљедан.

Даље слиједи анализа досљедног поданника једне државе, особе која може живјети чак и у тоталитарном систему, и која увиђа све оно лоше што се дешава, али ипак оставља „досљедна“ владајућу идеологију и понаша се у складу са правилима. Досљедност је у том случају само изговор за нереаговање, полтронство, недостатак критичког поимања свијета који нас окруже. Колаковски наводи и један прилично баналан примерје полицијаца који сматра да се прописи морају поштовати, а његова досљедност се огледа у кажњавању сваког пјешача који прелази улицу ван тачно обиљеженог мјesta.

Дакле, недосљедност би у таквим случајевима била постојање резервисаног става према разним друштвеним збивањима, одбијање да се свијет сагледа црно бијело, и да се прихвати или - или. Јер, искључиво прихватије једног доводи до пропасти. Ту се расправа опет усмјерава на друштво и разматра се историја човјечанства кроз низ антагонистичких сукоба: да су све стране у сукобу биле досљедне до краја, сви би се међусобно поубијали.

Али управо захваљујући недосљедности, тј прихваћању компромиса, промјени интереса, што и јесте једна од основних одлика политike - „човјечанство се одржало на земљи“ тврди Колаковски.

Он изједначава апсолутну досљедност са фанатизmom а недосљедност је извор толерантности? Да ли у самој дефиницији и уопште поимању досљедности идје стоји да она укључује захтјев да и остали имају иста схватања и поступају као неко које је досљедан? Мислим да је досљедност особина која првенствено карактерише појединца и говори о њему самом, а да се при томе не ради о односу јадруги односно наметању досљедности као правог избора другим људима. Једноставно не звучи баш убедљivo да недосљедност настаје из толерантне, нити видим близку везу између ова два појма. Наставимо ли том линијом, могли би се с правом запитati - зашто онда не изједначити толерантне и недосљедне људе?

Колаковски нуди слику свијета као бинарних опозиција. Свијет се састоји из низа противречности. Свијет вриједности је формиран од вриједности које се међусобно потију. Савремено доба је доба екстрема. Зар није најразумније у једном таквом свијету бити недосљедан односно одбити да се држи једне крајности, већ мијењати мишљење и тражити позитивности и на једној и на другој страни. Међутим овде се не ради о тражењу „златне средине“. Теорија Колаковског је, како он сам каже супротна Аристотеловој јер сама филозофија зависи од времена и друштва у којем настаје и мора му бити прилагођена. Аристотел је живио у другом добу, када се сматрало да су противречности које постоје продукт злоупотребе која их погрешно интерпретира, и могла се, избегавајем злoupotrebe остварити синтеза и хармонија. Али данас, у свијету где противречности и антиподи постоје сами по себи, није могућ никакав компромис ни синтеза. Односно једни прави избор је - недосљедност.

Пишући химну недосљедности Колаковски на самом крају есеја говори како је његова „похвала недосљедности и сама недосљедна“, тачније она има своје границе јер постоје елементарне ситуације у којима је човјекова досљедност сасвим оправдана и нужна.

Слично виђење досљедности износи и Радомир Константиновић, иако у много мањем обиму, у својим есејима *Филозофија паланке*. Он представља досљедност као контраст слободи јер је досљедност истрајавање на затвореном систему, на непроменљивости и „зачаурености“ што је опет усмјерава на друштво и разматра се историја човјечанства кроз низ антагонистичких сукоба: да су све стране у сукобу биле досљедне до краја, сви би се међусобно поубијали.

Пишући химну недосљедности Колаковски на самом крају есеја говори како је његова „похвала недосљедности и сама недосљедна“, тачније она има своје границе јер постоје елементарне ситуације у којима је човјекова досљедност сасвим оправдана и нужна.

Слично виђење досљедности износи и Радомир Константиновић, иако у много мањем обиму, у својим есејима *Филозофија паланке*. Он представља досљедност као контраст слободи јер је досљедност истрајавање на затвореном систему, на непроменљивости и „зачаурености“ што је опет усмјерава на друштво и разматра се историја човјечанства кроз низ антагонистичких сукоба: да су све стране у сукобу биле досљедне до краја, сви би се међусобно поубијали.

Олга Митровић ГВ2

РАДИО

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ

ПОНЕДЕЉАК

- 07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.25-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.25 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10 Гост Јутарњег програма (разговор о актуелној теми)
10.30-10.45 Актуелности, информације, обавјештења, анкете и јављања репортера
10.50 Блок одјавних информација
10.55 Огласи (п)
11.05 Хит дана
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свијет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа
14.00-15.00 Емисија из културе (актуелности из Будве и других градова-контакт телефоном)
15.00 Вијести
15.05 Огласи (п)
15.20 Огласи (л)
15.30 Новости дана РЦГ
16.05 Најава екипе и преглед програма
16.05-17.00 Спорт и музика
17.00 Вијести
17.05-17.30 Блок народне музике
17.30 Будванска ривијера
18.00-18.30 Трагом културне прошlosti Будве
19.00 Вијести
19.05 Огласи (л)
19.40 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и преглед програма
20.05-20.50 Латино сејн
21.00-23.30 Музичко-забавни програми

СУБОТА

- 07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10 Гост Јутарњег програма (разговор о актуелној теми)
10.30-10.45 Актуелности, информације, обавјештења, анкете и јављања репортера

- 10.50 Блок одјавних информација
10.55 Огласи (п)
11.05 Хит дана
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свијет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа
14.00-15.00 Емисија из културе (актуелности из Будве и других градова-контакт телефоном)
15.00 Вијести
15.05 Огласи (п)
15.20 Огласи (л)
15.30 Новости дана РЦГ
16.05 Најава екипе и преглед програма
16.05-17.00 Спорт и музика
17.00 Вијести
17.05-17.30 Блок народне музике
17.30 Будванска ривијера
18.00-18.30 Трагом културне прошlosti Будве
19.00 Вијести
19.05 Огласи (л)
19.40 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и преглед програма
20.05-20.50 Латино сејн
21.00-23.30 Музичко-забавни програми

ЧЕТВРТАК

- 07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10-12.00 Отворени студио Радио Будве
10.55 Огласи (п)
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.30-13.30 Свијет у оку
13.30-14.00 Слободна Европа
14.00-15.00 Дешавања у граду, гост у студију, тел. укупљања
15.00 Вијести
15.05 Огласи (п)
15.20 Огласи (л)
15.30 Новости дана РЦГ
16.05 Најава екипе и преглед програма
16.10-16.30 Актуелности, тел. јављања
16.30-17.00 Пет плус
17.00 Вијести
17.05-17.30 Блок народне музике
17.30 Будванска ривијера
18.00-18.30 Актуелности
18.30-19.00 Санђање страсти (класична музика)
19.00 Вијести
19.05 Огласи (п)
19.40 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и програма
20.30-21.30 Сурф-ФМ (о компјутерима)
21.30-22.30 Музичко-забавни програми
22.30-23.55 Приче о еротици

ПЕТАК

- 07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном, јављање репортера
09.20 Рецепт Јутарњег програма
09.25-09.50 Блок народне музике
09.50 ШШШ
10.00 Вијести
10.10 Гост Јутарњег програма (разговор о актуелној теми)
10.30-10.45 Актуелности, информације, обавјештења, анкете и јављања репортера
10.50 Блок одјавних информација
10.55 Огласи (п)
11.05 Хит дана
11.35 Огласи (л)
12.00 Вијести
12.05 Најава екипе и преглед програма
12.10-13.30 Породични квиз
13.30-14.00 Слободна Европа
14.05-15.00 Актуелности, јављање репортера, анкета
15.00 Вијести
15.20 Огласи (л)
15.30 Новости дана РЦГ
16.05 Најава екипе и преглед програма
16.10-16.30 Блок народне музике
16.30-18.30 Фонтања жеља
18.30-19.30 Где су, шта раде
19.35 Огласи (п)
19.45 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и преглед програма
20.30-21.00 Музичко-забавна емисија
21.00-22.00 Хит ноћи
22.00-23.55 Музичко-забавни програм

НЕДЈЕЉА

- 07.30-08.00 Глас Америке
08.15 Генерална најава Јутарњег програма
08.20 Вријеме и саобраћај (снимак из АМС ЦГ)
08.30-09.20 Актуелне информације, најаве дневних догађаја, разговори телефоном
09.30-10.00 Блок народне музике
10.00 Вијести
10.10-11.00 Царство љубави (дјеља емисија)
11.05-11.30 Актуелности и обавјештења
11.30 Огласи (п)
11.55 Огласи (п)
12.00 Вијести
12.05-13.00 Хит дана и Хит мјесеца
13.30-14.00 Слободна Европа
14.05-15.00 Догађаји из свијета музике, филма и спорта
15.00 Новости дана РЦГ
15.20 Огласи (п)
15.30 Огласи (л)
16.05 Најаве екипе и преглед програма
16.10-17.00 Блок народне музике
17.00-18.00 Забавно поподне
18.00-18.30 Животињско царство
19.00 Огласи (п)
19.50 Огласи (п)
20.00 Најава екипе и програма
20.30-21.30 Кеј
22.00-23.55 Љубав преко жије

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

НОБЕЛОВА НАГРАДА

Пrestижна награда која се једном годишње свечано додељује добила је име по Алфреду Нобелу (1833-1896), шведском хемичару и индустријалцу, проналазачу динамита, који је својим тестаментом од 27. новембра 1895. године завјештао свој велики иметак од преко 30 милиона шведских круна као основ Фонда чије се камате послије његове смрти дјелује као награде појединачним и институцијама које су у току протекле године направиле најзначајније откриће и учиниле највећу услугу човјечanstvu на пољу хемије, физике, медицине или физиологије, књижевности и очувања мира у свјету. Износ награде зависи од висине Фонда. Уз новчани дио додељују се и златна медаља са Нобеловим ликом и дипломом. Данас је морална вриједност ове награде много важнија од новчане. Три године прије своје смрти почео је Нобел формирање овог Фонда. Награде су први пут додељене 1901. године. Убрзо је Нобелова награда постала једно од најзначајнијих међународних признања за научна открића и књижевна остварења. Сваке године додељује се пет награда, током недељу дана. Почиње се понедељком, проглашавањем лауреата из медицине, уторком се проглашавају добитници из физике, у сријedu-хемије и економије, у четвртак из књижевности, а кулминација додељивањем престижне награде за мир. Награде се свечано уручују у Стокхолму и Ослу, 10. децембра, на годишњицу Нобелове смрти. Добитнице награда одређују највише шведске научне институције и то: награду за физиологију или медицину - Каролиншки медицинско-хируршки институт, за физику и хемију - шведска академија наука, а за књижевност - шведска академија. Награду за мир додељује посебна комисија коју бира норвешки парламент. Избор се врши на темељу приједлога које дају шведски универзитети, научне установе цијelog свјета и раније Нобеловом наградом награђени поједици.

Статут Нобеловог Фонда одређује да се награде за физиологију или медицину додељују сваке године за најзначајније ново откриће из подручја тих дисциплина, првенствено оно које је од велике практичне користи за човјечанство. Награду не би требало дјелити на више научника, то се може учинити изузетно, али и тада на највише три добитника. Награда се даје само живим научницима и мора се подићи у року од годину дана. Поједицих година се може одустати од избора добитника, али се то не смије додати пет година за редом. Код додељивања награде из ове области указале су се неке тешкоће у спровођењу Нобелових жеља. Тако се морало одустати од тога да се награђују само тачно дифинисана открића у најужем смислу, као и да се награђују само открића извршена у текућој години. Диоба награде на двије или три особе постала је правилом што је разумљиво с обзиром на модеран тимски начин научноистраживачког рада. Нобелова награда за физи-

ологију или медицину додељена је први пут 1901. године њемачком војном лекару и бактериологу Емилију Адолфу вон Бехрингу за "негов рад о серумској терапији, посебно њену примјену против дифтерије". Од тада се ова награда додељује пуних 101 годину са изузетком 1915, 1916, 1917, 1918, 1921, 1925, 1940, 1941, 1942 године када је новчани износ награде премештен у Фонд.

Године 1990. награду су добили Joseph E. Murray и E. Doonal Thomas за њихово откриће трансплантије органа и ћелија у третману болести људи. Године 1991. лауреати су били Erwin Neher и Bert Sakmann за откриће функције појединачних јонских канала у ћелијама.

Године 1992. за откриће реверзибилне протеинске фосфорилације као биолошки регулсаног механизма награђени су Edmond H. Fischer и Edwin G. Krebs. Године 1993. Richard J. Roberts и Phillip A. Sharp за њихова одвојена открића "сплит-а гена". Године 1994. - Alfred G. Gilman и Martin Rodbell за откриће Г протеина и улоге тих протеина у сигнализирању трансдукције у ћелијама. Године 1995. - Edward B. Lewis, Christiane Nüsslein-Volhard i Eric F. Wieschaus за откриће генетске контроле ране ембрионалне диобе. Године 1996. Peter C. Doherty i Rolf M. Zinkernagel за откриће ћелијски условљеног имунског одговора. Године 1997. - Stanley B. Prusiner за откриће новог биолошког принципа инфекције. Године 1998. - Robert F. Furchtgott, Louis J. Ignarro i Ferid Murad за откриће нитрит осида као сигнализирајућег молекула за кардиоваскуларни систем. Године 1999. Günter Blobel за откриће да протеини имају упозоравајуће сигнале који откривају њихов транспорт и локализацију у ћелији. Године 2002.

Arvid Carlsson, Paul Greengard i Eric Kandel за откриће сигнала трансдукције у нервном систему. Године 2001. Leland H. Hartwell, R. Timothy Hunt i Paul M. Nurse за њихово откриће "кључне регулатора ћелијског циклуса".

Овогодишњи лауреати Нобелове награде из ове области су: Sydney Brenner, H. Robert Horowitz i John E. Sulston за њихово откриће генетске регулације развоја органа и програмирање ћелијске смрти. У људском тјелу постоје стотине типова ћелија. За вријеме ембрионалног и феталног периода број ћелија драматично расте, ћелије сезиријавају и специјализирају се у различита ткива и органе. То се дешава и у одраслом организму. Паралелно са стварањем нових ћелија, ћелијска смрт је нормалан процес и код фетуса и код одраслог. Та деликатна, контролисана елиминација ћелија се зове програмирања ћелијска смрт. Овогодишњи Нобелови лауреати су, употребивши црве - нематоде рода *Caenorhabditis elegans* као експериментални моделски систем створили могућност праћења ћелијских диоба и диференцијације од оплођеног јајета до одрасле јединке. Тако су идентификовали кључне гене регулаторе органског развоја и програмирање ћелијске смрти и показали да повезност гена постоји у вишим врстама, укључујући и човјека. Ово откриће је важно за медицинска истраживања и освјетљава новим сјајем фотогенезу нових болести нпр. АИДС-а, неуродегенеративних болести, мозданог и срчаног улара, где се ћелије губе због експресивне ћелијске смрти, као и канцера и аутоимуних оболења где напротив, постоји редукција ћелијске смрти. Ово откриће у будућности нуди нове могућности у лијечењу канцера...

Др Оливера Симић-Ковачевић

ЉЕКОВИТОСТ ВОЋА И ПОВРЋА

ЈАБУКА

Сирова, остругана (нарибана) јабука препоручује се не само у нормалној исхрани зdravih особа већ и као поуздано средство за лијечење катара цријева и пролива. Јабука садржи дosta пектине који набубри и улија воду и отровне производе у цријевима и тако брзо и лако одстрањује отрове из организма.

Јабуке имају разноврсну примјену у исхрани - почев од употребе као сирове јабуке, па до конзумирања разних компота, воћних сокова, мармеладе, сушених јабука и др. производа и јела спремљених с јабукама.

Стручњаци за исхрану нарочито препоручују тзв. „јабучни дан”, када се једу само јабуке и пије јабуков сок, чиме се одстрањује „шљака” која се најчешће налази у организму под утицајем намирница анималног (животињског) порекла (меса, сирева, јаја). Организам на овај начин исхране ништа не губи, пошто му јабука са око 600 калорија даје потребну дневну енергију и

ПОЉОПРИВРЕДА

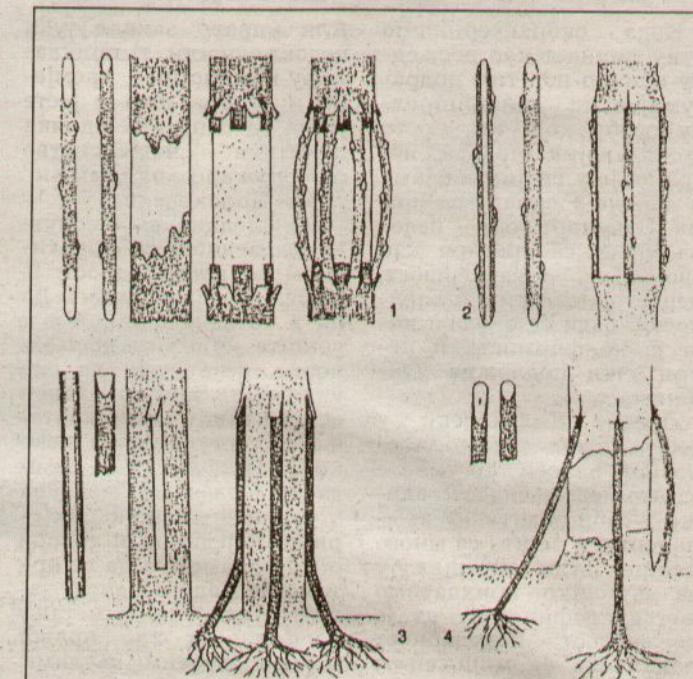
САНИРАЊЕ ОШТЕЋЕЊА И ИНКОМПАТИБИЛНОСТИ ВОЂАКА КАЛЕМЉЕЊЕМ

Честа је појава да се на појединачним стаблима у вођњаку (посебно млађим) озлиједе сржне жиле, коријенов врат, дебло и рамене гране. Озљеде настају од глодара (зеца, мишева, срне), коза и друге стоке, од оруђа при раду, од мразева и наглих промјена температуре, високих температура и сл. Да озлиједена стабла не би пропала примјењује се санирање повреда калемљењем на мост. Овим начином калемљења повезујемо два дијела воћке између којих је настала повреда коре или коре дрвета, да би се успоставили нормални физиолошки процеси воћке.

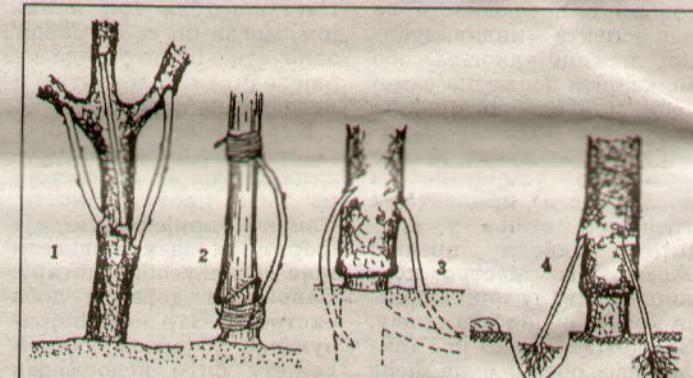
Калемљење на мост се обавља рано у пролеће када отпочне кретање сокова у воћкама. Калем-границе треба да буду у пуном мироvanju.

Техника калемљења се састоји у следећем: изнад и испод поврјеђеног места направе се зарези у кори. Зарез се прави у облику каиша ширине у коме ће лећи крај калем-границе. Зарез може бити у облику слова „Г“ и сл. Калем-граница може бити одвојена или приљубљена уз дебло. Горњи и доњи дио калем-границе се увлачи под кору с тим да се претходно на оба kraja направе коси засјеци. Калем-граница се веже или укуца танким ексерчима и цио простор према же калем-воском.

Ако су повреде ближе земљи премошћавање се може вршити посађеним подлогама уз само стабло и у кругу око воћке. Узимају се исти типови подлога (или сличне) на којима су воћке калемљене. За премошћавање се могу користити и избојци и изданци настали испод поврјеђеног места. Када се саде подлоге поред воћке, оне морају имати добар коријенов систем и да

Калемљење на мост: 1 - без прилубљивања, 2 - прилубљивањем гранчице, 3 - са посађеним подлогама, 4 - са посађеним подлогама и избојком (изданком)

Калемљење премошћавањем: 1 - премошћавање ћовреда у ракљама, 2, 3 и 4 - премошћавање јаја калемљења у случају неподударности подлоге и сорте.

су јаче развијене. Врхови посађених подлога, избојака и изданака се засјеку косо на вршном дијелу, уврку под кору, вежу и премажу калем-воском. Дио подлоге може бити приљубљен уз дебло с тим да се са дијелом који иде уз воћку скине кору, као и кора са воћке на коме ће доћи граница подлоге или изданка или избојка.

Број калем-граница односно подлога, избојака или изданака за једно стабло зависи од величине повреде и дебљине дебла воћке. Када су ране мање од 3 cm и налазе се на више места неће доћи до озбиљнијих физиолошких поремећаја или може доћи до труљења на тим мјестима због тога треба приступити лијечењу. Ране се премазују калем-воском, чиме се повреда штити од спољних утицаја па се за 2-3 године регенерише поврјеђено ткиво. Ако су ране велике и има их више на деблу и не постоји могућност санације калемљењем, а дио воћке ниже при земљи није поврјеђен онда такве воћке треба скратити испод повреде да би се развили младари из питомог дијела. Пресјек премазати калем воском.

Инкомпактабилност (неподударност) између подлоге и накалемљене сорте, а да таква стабла не би страдала (сужењем или ломљењем на спојном мјесту) врши се премошћавање мјеста калемљења гранцијом друге подлоге која има добар афинитет са подлогом и накалемљеном сортом.

Калем-граница односно подлога, избојака или изданака за једно стабло зависи од величине повреде и дебљине дебла воћке. Када су ране мање од 3 cm и налазе се на више места неће доћи до озбиљнијих физиолошких поремећаја или може доћи до труљења на тим мјестима због тога треба приступити лијечењу. Ране се премазују калем-воском, чиме се повреда штити од спољних утицаја па се за 2-3 године регенерише поврјеђено ткиво. Ако су ране велике и има их више на деблу и не постоји могућност санације калемљењем, а дио воћке ниже при земљи није поврјеђен онда такве воћке треба скратити испод повреде да би се развили младари из питомог дијела. Пресјек премазати калем воском.

Ако настану повреде на коријеновом врату и сржним жилама премошћавање се врши добром подлогама исте врсте посађеним уз само стабло где је поврјеђена или одсечена сржна жила. И за овај дио воћке користе се (ако их има) изданци и избојци. Врхови подлога се косо засје-

ју и уврку у зарез на коријену деблу, вежу и премажу калем-воском.

У случајевима када се по-

каже неподударност између подлоге и накалемљене сорте, а да таква стабла не би страдала (сужењем или ломљењем на спојном мјесту) врши се премошћавање мјеста калемљења гранцијом друге подлоге која има добар афинитет са подлогом и накалемљеном сортом.

Инкомпактабилност (неподударност) између подлоге и накалемљене сорте може бити ботаничка, механичка и физиолошка. Ботаничка неподударност се огледа у потпуном одсуству пријема калемљења. Код механичке и физиолошке неподударности настаје проблем проласка минералних материја и воде из коријена у круну и пролаза органских материја из круне према коријену кроз калемљено мјесто. Постоји је таква циркулација успорена и отежана, воћке слабо напредују, јављају се туке на спојном мјесту под утицајем рода и вјетра и у принципу су краћи вијека.

Узрок неподударности је углјавном због непажње или незнанаја воћара које сорте и подлоге имају добар међусобни афинитет, о чему се мора водити рачуна. Ако се ипак покаже неподударност, врши се премошћавање калемљеног мјеста, као што је описано код премошћавања повреде и како је приказано на цртежима.

Јован М. Медиговић,
дипл. инг. поль.

ПОСЛИЈЕ ПРВОГ ДИЈЕЛА ПРВЕНСТВА ДРЖАВЕ У ВАТЕРПОЛУ

БОКЕЉИ У ВРХУ

• Приморац - Југопетрол на јаром, Јадран на другом мјесецу, Будванска ривијера ћо љлану

Борбе за бодове у базенима широм наше земље наставиће се 18. јануара, а до тада ватерполисти ће тренирати и акумулирати снагу за врло напоран наставак када их осим седам кола, у оквиру редовног дијела такмичења, чека још и „мини“ лига где ће се формирати коначни пласман.

Супериорни у првом дијелу били су каторски ватерполисти који су добили све утакмице од чега се издвајају дерби са Партизаном у Београду, али и врло важне побједе над Нишкласиком и Црвеном звездом, такође у гостима. Наравно, врло битна је и побједа над бокељским ривалом Јадраном у Котору. Тако су Которани показали да у текућем шампионату имају највеће амбиције. Нови тренер, Веселин Марковић је то награђивајући већ на почетку сезоне - непоправљиви оптимиста овога пута имао је и праве разлоге. Јер, састављен је тим идеалан за највеће дomete. Ту су на окупу, углавном, ватерполисти из више генерација - од старијих Стругара, Милића и Вуканића, оних са дугим прволигашким стажом у пуној играчкој зрелости Радић, Н. Јановић, Пејажковић, Барба, до младих који пуно обећавају - Пасковић и М. Јановић уз нешто старије Даниловића, Ђелицу, Кордића, Петровића, Босанчића. Дакле, састав из Котора има покривена сва мјеста у тиму, чак и са врло сојдним алтернативним рješenjima, а то је у трајању игре 4 x 9 минута врло битно. Но, пут до титуле првака Југославије још је дугачак, али у Котору се надају да ће у сезони када навршавају 80 година од оснивања Приморца и 40 година прволигашког стажа, стићи до нове титуле. До сада најбољи су били само једном - 1986. године. Упоредо са трком за бодове, тим из Котора већ у јануару имаће два тешка испита са Етникосом, у Пиреју и Котору за куп ЛЕН. Дакле, Приморац - Југопетрол је добро почeo, у Котору би вољeli да тако и наставе ову врло напорну сезону.

Са великим амбицијама и потврђеним пројектима да се ради о врло квалитетној екипи, Јадран из Херцег Новог је завршио први дио на другом мјесту уз шест победа и поразом, само, у Котору. Тренер Петар Поробић који је потврдио своју вриједност стварајући овај тим Јадрана минуле четири године, може бити задовољан. Новски „бисери“ Злоковић, Гојковић и Јокић уз голмана Шефика чине окосницу екипе која може побијeditи свакога. То су Новљани показали сјајном партијом у Београду и успјехом над Партизаном. Амбиције Јадрана су, сва-

како, да титулу првака освоје послије 1959. године, а како је Партизан већ доживио два пораза у Београду, пројечено су да шампионски пехар стиже у Боку - Котор или Херцег Нови, отворено је питање. Иако из Херцег Новог дају пуно комплимената Которанима, јасно је да је и то дио стратегије „пила наоцако“ како би се каторски тим успавао на ловорикама. Јадран је реалан и опасан кандидат, игра допадљиво и квалитетно и још када је голман Шефик у врхунској форми може стићи до сваког циља. У сваком случају, уз обавезу у Купу побједника купова, Јадран ће све снаге концентрисати на домаћи шампионат, што само појачава неизвјесност у другом дијелу такмичења и, касније, у мини лиги.

Ватерполисти из Будве, углавном су испунили план. Славили су важну побјedu код кућe, у Котору, над Нишкласиком, али су у истом базену изгубили такође врло важан меч са Црвеном звездом. Јер, жеља тима из Будве који успјешno води тренер Зоран Ивановски је пробој међу четири најбоље екипе. Како су мјеста за Приморац ЈПК, Јадран и Партизан већ „резервисана“, остаје да Нишкласик, Црвена звезда и Будванска ривијера одлуче ко ће бити четврти. Уз искусне Суботића, Милића, Никчевића, ове сезоне, тим из Будве освјежен је Црепуљом, Милошевићем, Бргуљаном и Ђелобрковићем из Котора, дosta се очекује од Ивовића и Јубановића, али објективно гледано борба за четврту позицију биће тешка, а кључне утакмице Будвanski тим играћe у Нишу и Београду. Али, без обзира на коначни пласман, напредак у игри тима из Будве је очигледан, а младост је донијела потребну свјежину и брзину екипи.

Уз очекивања да ће зимски базен у Будви, коначно, бити завршен ваља се надати и све бОљим резултатима ватерполиста из Будве, чији руководиоци и пријатељи клуба имају деликатан задатак да и у врlo отежаним условима сачувају континуитет клуба који ужива респект у југословенском ватерполу.

Најзад, што се тиче Партизана и Црвене звезде, екипе из Београда бићe у горњем дому - Партизан је обзиљан такмичац за прво место, иако је доживио два пораза у Београду, а Ц. Звезда ће се „жилаво“ борити за пролазак у велику четвртку. Спартак и дебитант из Шапца ове године немају шансу у надметању са много спремnijim саставима и екипама које имају заистa квалитетne ватерполистe.

Д. Давидовић

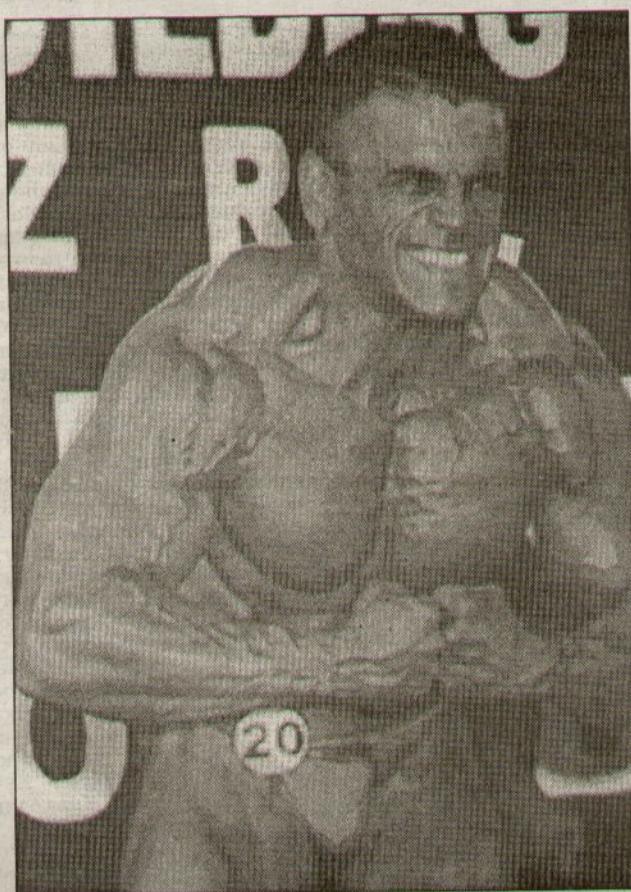
БОДИ БИЛДИНГ СВЕ ПОПУЛАРНИЈИ СПОРТ У БАРУ

• Емро Карапузовић освојио златну, а Горан Ераковић бронзану медаљу на сајешком првенству

О ЊИМА СЕ ГОВОРИ

Emro Karapuzovic

Goran Erapovic

У Бару међу младим људима, као да је почела трка у бицепсима, трицепсима и осталим двоглавим и тро-главим ручним мишићима. Наравно, младићи не запо-

стављају ни остале дјелове тијела, па је по Бару, све више „Шварценегера“. Један од двојице главних криваца за „бум“ овог спорта јесте Емро Карапу-

зовић, симпатични Старобаранин, који је у првој половини новембра, на такмичењу у Копру, освојио титулу првака свијета у полу-тешкој категорији и сребрну

медаљу у апсолутној категорији. Како су забиљежили спортски хроничари, ово је први пут да Бар добије светског сениорског шампиона.

Карапузовић је половином децембра потврдио добру форму када је у италијанском граду Таранту, на престижном такмичењу „Miss and master world“, на којем је учествовало око 500 такмичара, поново освојио дводесет и једну медаљу у полу-тешкој и апсолутној категорији - овога пута оба одлика била су бронзана.

Ове дводесет и једне медаље у Италиji биле су круна моје овогодишње, веома успешне сезоне. Специјални гост у Таранту био је бивши олимпијски шампион Серхиј Нубре, који је био одушевљен мојом линијом и обећао је да ће ми помоћи да испуним свој животни сан - да добијем лиценцу и пређем у професионалце, казао је Емро Карапузовић (43), вишеструки првак Југославије, Балкана и Европе, пионир овог спорта у Бару. Емро се, наиме, боди билдингом бави пуних 28 година. Ове године стигле су медаље као награда за све што је жртвовао и улагао у овај скупи спорт, у којем највише новца одлази на храну!

Из Таранта се са медаљом вратио још један

барски боди билдер. Ријеч је о Горану Ераковићу, зајасном у барском МУПУ. Горан је у тешкој категорији освојио бронзану медаљу, баш као и на светском првенству у Копру, у Словeniјi.

Била је изузетно јака конкуренција у тешкој категорији. Надметало се 50 такмичара из 24 земље. Три године активно наступам и сада сам први пут, чини ми се, био у врхунској форми. Интензивно сам тренирао неколико мјесеци, док сам последњих тридесетак дана, на позив мот пријатеља Драгомира Бечановића провео у спорском центру у Подгорици, где сам имао сјајне услове за тренинг. Задовољан сам бронзом из Копра и Таранта, али то није мој крајњи дomet. Очекују ме, увјeren sam, још много медаља и тријумфа - оптимиста је стамени Ераковић, који се прије боди билдингу бавио ћудом.

И Ераковић и Карапузовић главни проблем је како обезбједити спонзоре за овај скупи спорт. Захваљујући предсједнику Општине Бар Бранимиру Гвозденовићу, предузећима Лука Бар и Хемосан, као и пријатељима из клаудионице Аристократ, успјели су да се скupi спорта, у којем највише новца одлази на храну!

Из Таранта се са медаљом вратио још један

М. Вујović

ФИНАЛНИ ТУРНИР КУПА ЈУГОСЛАВИЈЕ У ВАТЕРПОЛУ У КТОРУ

ПЕХАР ПРИМОРЦУ

Побједник Купа Југославије у ватерполу је тим Приморац-Југопетрол који је на тро-дневном турниру у Котору од 20. до 22. децембра заблистао и надмашио, у укупном скору, Јадран и Партизан док је Црвена Звезда доживјела три пораза. Три врло јаке екипе, у овом тренутку најбоље у Југославији, направљене су крут, нико није без пораза, али су Которани тријумфовали због боље гол разлике.

на зајаску каријере.

Которани, навијачи и цијели град знали су да прославе велики тријумф који је доносио пуно радости љубитељима

РЕЗУЛТАТИ

Партизан - Јадран 7:5, Приморац - Југопетрол - Црвена Звезда 14:3, Приморац - Југопетрол - Јадран 6:7, Партизан - Црвена Звезда 8:7, Приморац - Југопетрол 8:3, Црвена Звезда - Јадран 2:5.

спорта, а и испуњење зајасних циљева које су поставили на почетку сезоне амбициозни директор Драган Кашићелан, стари ас, спортивски директор Желимир Јулаврић и непоправљиви оптимиста, тренер Веселин Марковић.

Которски клуб, који је водећи на табели Прве лиге, након првог дијела борби за бодове, наставља и такмичење у купу ЛЕН дакле, јуриша на нове трофеје којима жели да обиљежи осам деценија од оснивања првог спортског колектива у Котору.

Д. Давидовић

НА ЗАВРШЕТКУ ПРВЕНСТВА ЦРНЕ ГОРЕ У ШАХУ

ПЛАСМАН ПРЕМА РЕЈТИНГУ

• Шампионат је био веома добро организован, једини замјерка - на јочешку недовољно зајасана сала за иту и недостатак трофеја. • Велемајстори међусобно ремизирали џошово без иту

Одједно једно првенство Црне Горе у шаху није побудило толико интересовање као овогодишње надметање које је од 8. до 17. децембра одржано у хотелу „Топлица“ у Бару. Сала за игру је свакодневно била дупке пуне, а штампа и телевизија у Црној Гори и Србији опширио су извештавали о сваком колу. У холу хотела, у току и по завршетку турнирских партија, до дубоко у ноћ, играли су брзопотезни мечеви. Бројни кибиџери су уживали у вратоломима барских шахиста Рабреновића, Лутовића, Зечевића, Новијаковића, Чечевића, Мутошића и других. Бар је десет дана живио пуним шаховским животом.

Када се прашина на шампионату слегла, циљну врпцу пресјекао је главни фаворит

по рејтингу Драгиша Љубиšević

и Јован Јовановић

РЕЗУЛТАТИ СПОРТИСТА У ПРИМОРСКИМ ОПШТИНАМА У 2002. ГОДИНИ

БУДВА - ГОДИНА ЗА ПАМЋЕЊЕ

• Чак шест клубова тајмичи се у првим савезним лигама • Боћари Маина освојили дублу круну, фудбалери Могрена ћој трећи јући међу фудбалском елишом, ватерполисти Будванске ривијере поново на европској сцени, одбојкаши „Будванске ривијере“ вицешампиони државе, кошаркаши Могрена за „зеленим столом“ сачували прволигашки стапус, фудбалери Пешевца јесењи гијеви првенства завршили на историјском јечом мјесецу...

И поред тога што су боћари „Маина“ у Будву дошлијели једину шампионску титулу, многи познаваоци спорских прилика склони су да 2002. прогласе једном од најуспјешнијих година будванског спорта. Чак шест клубова тајмичи се у првим савезним лигама, један, кошаркашки, у Првој Б, три у другим савезним лигама, а више њих своју слагу одјеравају у републичким лигама.

Одбојкашки клуб „Будванска ривијера“ и ове године спада у сам врх југословенске одбојке. Послије пет исчијујућих утакмица финала плеј-офа између „Будванске ривијере“ и „Будућности Подгорица банка“, у којима је спортска срећа често одлучивала побједника, шампионска титула из Будве преселила се у Подгорицу. Послије не баш сјајног искуства из прошлогодишњег наступа у Европи, Управни одбор донијео је рационалну одлуку да Клуб одустане од наступа у „Топ тимс купу“. На крају првенства шампионски тим напустили су: Козић, Кардаш, Затрић, Воркапић, Томић и Мијовић, а њихова упражњења мјеста заузели су: Ристић, Гавранчић, Николић. Након три кола у Будву је стигао либеро репрезентације Југославије Васа Мијић. И на тренерској клупи дошло је до смјене. Веселин Вуковић непосредно пред почетак свјетског првенства, које је одиграно у Аргентини, постао је тренер југословенске репрезентације, а његово мјесто на клупи Будванске ривијере повјерено је Цветку Пајковићу. На почетку такмичарске сезоне 2002/2003. Будванима не иде онако како су најављивали и очекивали. Послије седмог кола налазе се на, за њих скромном, шестом мјесту. Одбрана титуле освајача Купа Југославије за сада иде по плану. На полуфиналном турниру одиграном крајем новембра у Смедереву изабраници тренера Цветка Пајковића успјели су да изборе пласман на завршни турнир, који ће се 28. и 29. децембра одиграти у Будви. На другој страни за само седам шампионари и кадети постали су прваци државе. Прво су шампионари, на Пионирском првенству одиграном од 8. до 10. јуна у Пожаревцу потврдили да у Југославији нема бољих од њих, а већ наредне седмице у Крушевцу на Кадетском првенству слично су урадили и кадети.

Пласманом на пето мјесто на крају првог дијела првенства, пред наставак Мини лиге, ватерполисти Будванске ривијере у потпуности су испунили задртни план. Дејствији освојених бодова била је

добра гаранција за очување прволигашког статуса. На крају првенства у сезони већликој искушења, због иступања екипе Бечеја из даљег такмичења, будвански ватерполисти зауставили су се на четвртом мјесту, које је поново отворило врата велике европске сцене. Међутим, овакав успех многе је оставио равнодушним, па се већ након пар мјесеци клуб нашао на ивици амбија. На конференцији за новинаре одржаној 5. августа директор клуба Срећко Јуковић истакао је да је од Клуба остало само име и да се Клуб налази пред гашењем. За дан „Д“ проглашен је 9. август. Тога дана предсједник Претога Јелушић обавијестио је присутне новинаре да су се у посљедњем моменту пронашла неопходна срећта и да је Клуб превијио најтежу кризу од свог постојања. На квалификационом турниру Будвани су поново изборили право да се такмиче у ватерполо елити. И поред неуспеха да изборе пласман у другој коли ЛЕН купа ватерполисти Будванске ривијере нису разочарали у Москви. Против Канцеларије изабраници тренера Зорана Ивановског поражени су резултatom 3:4, а пораз од московског ЦСК (5:9) био је очекиван. На почетку овогодишње сезоне Будвани постижу очекиване резултате. Очување прволигашког статуса је прокламовано, а, надамо се, и остварљиви план.

По трећи пут у историји дугој преко осамдесет година фудбалери Могрена заиграли су Првој савезној лиги. На крају јесењег дијела првенства у другој фудбалској ли-

том побјегавши другопласираној екипи Будућности читавих пет бодова. Времена за превенство у сезони већликој искушења, због иступања екипе Бечеја из даљег такмичења, будвански ватерполисти зауставили су се на четвртом мјесту, које је поново отворило врата велике европске сцене. Међутим, овакав успех многе је оставио равнодушним, па се већ након пар мјесеци клуб нашао на ивици амбија. На конференцији за новинаре одржаној 5. августа директор клуба Срећко Јуковић истакао је да је од Клуба остало само име и да се Клуб налази пред гашењем. За дан „Д“ проглашен је 9. август. Тога дана предсједник Претога Јелушић обавијестио је присутне новинаре да су се у посљедњем моменту пронашла неопходна срећта и да је Клуб превијо најтежу кризу од свог постојања. На квалификационом турниру Будвани су поново изборили право да се такмиче у ватерполо елити. И поред неуспеха да изборе пласман у другој коли ЛЕН купа ватерполисти Будванске ривијере нису разочарали у Москви. Против Канцеларије изабраници тренера Зорана Ивановског поражени су резултatom 3:4, а пораз од московског ЦСК (5:9) био је очекиван. На почетку овогодишње сезоне Будвани постижу очекиване резултате. Очување прволигашког статуса је прокламовано, а, надамо се, и остварљиви план.

По трећи пут у историји дугој преко осамдесет година фудбалери Могрена заиграли су Првој савезној лиги. На крају јесењег дијела првенства у другој фудбалској ли-

идентичним резултатом и првака Федерације БиХ екипу Јубушког. Тако су боћари из Маина изборили пласман међу осам најбољих екипа Европе. На путу за нешто више испријечио се шампион Словеније Млинар из Падне, који је у оба сусрета био болји. У међувремену 1. јула као је било планирано фудбалери Могрена са закашњењем од осам дана започели су припреме за никад неизвеснију и тежу сезону. Пуних 60 дана тренер Мојсиловић са својим пуленима обилазио је фудбалске дистанције, од Јахорине, Делиблате, Ковина, Панчева, Зрењанина... очекујући да се радови на стадиону „Лугови“ приведу крају. На почетку првенства Будвани су изненадили својом игром. У прва четири кола на гостујућим теренима забиљежена су три неријешена резултата. Комисија ФСЈ тек у петом колу, у утакмици против Рада дала је зелено свјетло да се на „Луговима“ могу одигравати прволигашке утакмице. На крају јесењег дијела првенства са десет освојених бодова играчи „Могрена“ зауставили су се на 16. позицији. Мало или довољно у борби за очување прволигашког статуса, ако се зна да лигу напушта шест клубова, показаје прољећни дио првенства.

Боћари Маина изборили су запажено мјесто у многочланој породини будванског спорта. О успјесима будванских боћара прича се са посебним поштовањем. Половином августа на боћарским теренима „Словенске плаže“ одигран је квалификациони турнир Купа шампиона - група А на коме су наступили

уз посредовање и добре услуге КС Црне Горе, договорено је да Могрен и наредне сезоне не игају у старом рангу такмичења. Међутим, неизвјесност је скупо излађена. Клуб су напустили многи првотимци. Ангажовањем тренера Живка - Гара Брајовића направљен је прави потез. Са комплетирањем играчког кадра завршило се тек послије петог кола. Створен је тим

сирање гламазног тима, око новооснованог клуба АМСК Будва окупио је провјерене и доказане спорске аснове: Горана Асановића, Петра Лучића и Дарка Ивановића, за такмичења на брдским стазама и Желька Банићевића за надметања на кружним стазама. Овогодишњи шампионат стартовао је трком на стази Котор - Тројица тријумфом Петра Лучића у класи до 1400 кубика и Горана Асановића побједника у генералном пласману. Док је Горан Асановић из трке у трке у која осваја прва мјеста и постављаје рекорде стаза, наш суграђанин Петар Лучић не пријекта морао се задовољавати за њега скромним другим мјестом. На стази Будва - Лапчићи, дужој 9000 метара, 27. октобра, возена је по слједња овогодишња трка за брдски шампионат Југославије, која се уједно бодовала за Првеноство Црне Горе и Куп Јадрана. Био је то незаборавни догађај за преко 20.000 заљубљеника у брзу вожњу и одважне возаче. Горан Асановић на њему својствен начин напрсто се поигравао са рекордима, поправивши при том за читавих 11 секунди прошлогодишњи рекорд Италијана Масима Ђервасија (04, 21:526). Горан је стазу превезао за рекордних 04:10:221. Петар Лучић се поново морао задовољити другим мјестом у својој класи.

Рукометни клуб Будва је прича за себе. Зајртанији план, опстанак у друголигашком рукометном јату, подмлађени састав Будве, иako их је у прелазном периоду напустило чак тринаест стандардних првотимата, у потпуности је испуњен. Три победе и један неријешени резултат биле су доволни за очување друголигашког статуса. Неочекивано, али потпуно заслужено, кадети овог клуба на Републичком првенству које је ујуну мјесецу одиграно у Тивту освојили су прво мјесто и по први пут одјака се рукомет игра у Будви, граду подарили титулу републичког првака у било којој конкуренцији. И пред почетак овогодишњег првенства наставила се добро поznата прича. Овај пут клуба напустило је девет стандардних првотимаца. Међутим, и то није била препрека да се подмилаћени састав Будване појави на саставу табеле.

Говорити о успјесима будванских спортиста а не споменути Данилу Крстajićу чланци тениског клуба Будванска ривијера, била је велика и недопустива грешка. Најбоља црногорска тенисерка на турниру Купа Југославије до 16 година, који је уз учешће 32 такмичарки одигран у Новом Саду, освојила је прво мјесто. Овим успехом Крстajiћева

учврстила на првом мјесту ранг листе најбољих југословенских тенисерки из 16 година, док се на Етиној листи налази на солидном деветом мјесту. Многи проблеми пратили су шахисте „Шахматика“ ове године. Тешка финансиска ситуација у Клубу диктирала је и састав екипе за овогодишњи наступ у друголигашкој конкуренцији. Првенство је одиграно пољином септембра у хотелу Авале у Будви. У неупоредивој јачајији Плавој групи Друге лиге, у којој је наступило 16 екипа, играчи „Шахматика“ успјели су да скаку 29 поена и пласирају се на осмо мјесто које им је гарантовало и нредно друголигашко је.

Драган Клар

Оћеји дублу круну - боћари Маина

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић, отац и син Петковић, Раић и Ђуровић савладали су резултатом 14:8 Швајцарце, а другог дана

ли прваци Југославије, екипа Маина, Јубушки првак Федерације БиХ и шампион Швајцарске Моргес. Првог дана такмичења: Вуксановић, Минић,

МАРКЕТИНГ

КЊАЗ МИЛОШ дд

БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР

БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продажни центар у Ластви грдаљској
тел. (086) 451-297, факс 452-518

Дискоонт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. (086) 452-378

*Doo "Elektrojug"
Vila*

PINKI

Samo za vas 365 dana u godini!

** ЕКСКЛУЗИВНО **
** КВАЛИТЕТНО **
** ЈЕДИНСТВЕНО **

* смјестaj

* исхранa

* нac. кухинja

* rođendani

* svadbe

* pos. ručkovi

www.vilapinki.co.yu

086/452-300

086/451-344

SCI

BUDVA

VAŠ PARTNER

SHOP COMMERCE INTERNATIONAL

JUGODRVO RADANOVICI (082) 325-271

RK "KAMELIJA" KOTOR (082) 325-682

RK "BEOGRAD" BIJELO POLJE (084) 32-350

U SALONIMA NAMJEŠTAJA:

- SPAVAČE SOBE
- GARNITURE
- KUHINJE
- TEPIŠI I ITISONI
- KANCELARIJSKI NAMJEŠTAJ
- LUSTERI I BIJELA TEHNIKA

ZA GOTOVINSKO PLAĆANJE 5-10% POPUSTA

KREDITI NA 12 MJESECI BEZ UČEŠĆA

VAŠ SCI BUDVA

Konoba
DONNA

Konoba Donna je tokom 30 godina
традиције постала симбол доброг укуса за
љубитеље рибљих специјалитета.

Телефон за rezervacije:

086/ 451-531

069-330-332

U srcu gradske luke.